

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 15. joulukuuta 2021
(OR. en)

15145/21

Toimielinten välinen asia:
2021/0421 (NLE)

SOC 747
EMPL 562
CLIMA 463
ECOFIN 1266

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	16. joulukuuta 2021
Vastaanottaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2021) 801 final
Asia:	Ehdotus NEUVOSTON SUOSITUKSEKSI oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2021) 801 final.

Liite: COM(2021) 801 final

Strasbourg 14.12.2021
COM(2021) 801 final

2021/0421 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON SUOSITUS

oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen

{SWD(2021) 452 final}

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

• Ehdotuksen perustelut ja tavoitteet

Euroopan vihreän kehityksen ohjelma¹ käynnisti uuden strategian, jonka tavoitteena on tehdä Euroopan unionista kestävä, oikeudenmukainen ja vauras yhteiskunta, jolla on moderni, kiertotalouteen perustuva ja kilpailukykyinen talous ja jossa kasvihuonekaasujen nettopäästöistä pyritään eroon vuoteen 2050 mennessä. Siinä korostetaan komission sitoutumista ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen torjuntaan sekä ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen, jäljempänä 'Pariisin sopimus', mukaisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen, jotta maapallon lämpötilan nousu jäisi selvästi alle 2 celsiusasteen – se pyritään rajoittamaan 1,5 celsiusasteeseen. Jos ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimet jätetään toteuttamatta, ihmisille, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville, aiheutuisi elintasoon, terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä merkittäviä seurauksia. Nollanettopäästöihin siirryttäessä on varmistettava oikeudenmukainen siirtymä. Se on olennainen osa vihreän kehityksen ohjelmaa, jossa korostetaan, ettei yhtäkään ihmistä tai aluetta saa jättää jälkeen muista.

Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyivät kesäkuussa 2021 eurooppalaisen ilmastolain², jossa asetetaan sitova tavoite saavuttaa ilmastoneutraalius unionissa vuoteen 2050 mennessä³ ja sitova välitavoite kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämisestä unionin sisäisesti vähintään 55 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi komissio ehdotti heinäkuussa 2021 ”55-valmiuspakettia”. Paketti on lainsäädäntöehdotuksista rakentuva johdonmukainen toimenpidekokonaisuus. Siinä esitetään muun muassa ehdotus uudesta sosiaalisesta ilmastorahastosta⁴, josta voidaan kaudella 2025–2032 käyttää 72,2 miljardia euroa sellaisten haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien, liikennepalvelujen käyttäjien ja mikroyritysten tukeen, joille aiheutuu vaikutuksia tieliikenteessä ja rakennuksissa käytettävien polttoaineiden päästökaupan käyttöönotosta.

Oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus ovat Euroopan vihreän kehityksen ohjelman olennaisia periaatteita. Jäsenvaltiot ovat hyväksyneet kansainvälisellä tasolla erityisesti YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Pariisin sopimuksen, jonka mukaan ”*on ehdottoman tärkeää varmistaa työvoiman oikeudenmukainen siirtyminen ja luoda ihmisarvoista työtä sekä hyvälaatuisia työpaikkoja*”. Tämä vahvistetaan samalla tavoin kuin Pariisin sopimuksen 2 artiklan 1 kohdassa, Eurooppa-neuvoston strategisessa ohjelmassa vuosiksi 2019–2024, eurooppalaisen ilmastolain 2 artiklan 2 kohdassa ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien

¹ Komission tiedonanto *Euroopan vihreän kehityksen ohjelma*, COM(2019) 640 final.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1119, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2021, puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki) (EUVL L 243, 9.7.2021, s. 1).

³ Pariisin sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa asetetun pitkän aikavälin lämpötilatavoitteen saavuttamiseksi.

⁴ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sosiaalisen ilmastorahaston perustamisesta, COM(2021) 568 final.

pilarissa. Kansainvälisen työjärjestön (ILO) suuntaviivat, jotka koskevat oikeudenmukaista siirtymää ympäristön kannalta kestäviin talouksiin ja yhteiskuntiin kaikille (Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all), tarjoavat myös kansainvälisesti vakiintuneen politiikkakehyksen oikeudenmukaiselle siirtymälle. Lisäksi jäsenvaltiot ja työmarkkinaosapuolet hyväksyivät vuonna 2018 Katowicessa COP-24-ilmastokokouksessa hyväksytyn Sleesian julkilausuman yhteisvastuusta ja oikeudenmukaisesta siirtymästä sekä vuonna 2021 Glasgow'ssa COP-26-ilmastokokouksessa hyväksytyn julkilausuman kansainvälisestä tuesta oikeudenmukaista siirtymää edistävälle olosuhteille.

Vihreän siirtymän onnistumiseen tarvitaan politiikkatoimia, joilla tuetaan ihmisiä ja heidän aktiivista osallistumistaan. Visio oikeudenmukaisesta siirtymästä kohti vahvaa ja ilmastoneutraalia sosiaalista Eurooppaa heijastaa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin 20:tä periaatetta, jotka julistettiin Göteborgin huippukokouksessa marraskuussa 2017 ja jotka muodostavat ”sosiaalisen sääntökirjan” oikeudenmukaisille ja moitteettomasti toimiville työmarkkinoille ja sosiaaliturvajärjestelmille 2000-luvun Euroopassa. Pilarin täytäntöönpano tukee sosiaalisen yhteenkuuluvuuden varmistamisen kannalta tärkeää oikeudenmukaista siirtymää. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevalla toimintasuunnitelmalla⁵ pyritään keskittämään voimat kaikilla tasoilla, jotta periaatteet toteutetaan konkreettisesti. Siinä asetetaan kolme vuoteen 2030 mennessä saavutettavaa EU:n yleistavoitetta työllisyyden, osaamisen ja köyhyyden vähentämisen aloilla, jotka saivat myönteisen vastaanoton EU:n johtajilta toukokuussa 2021 annetussa Porton julistuksessa ja kesäkuussa 2021 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa. Toimintasuunnitelmassa korostetaan tarvetta vahvistaa Euroopan sosiaalista ulottuvuutta kaikissa unionin politiikoissa, jotta varmistetaan, että siirtymä kohti ilmastoneutraaliutta on sosiaalisesti reilu ja oikeudenmukainen.

Oikeisiin toimintalinjoihin yhdistettynä siirtymä voisi luoda EU:ssa noin miljoona työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä⁶ ja kaksi miljoonaa työpaikkaa vuoteen 2050 mennessä⁷. Se voisi luoda erityisesti keskitason ammattitaitoa vaativia keskipalkkaisia työpaikkoja⁸ ja saada aikaan erilaisia vaikutuksia eri maissa, alueilla ja sektoreilla. Tämä voisi auttaa lieventämään muista megatrendeistä, erityisesti digitalisaatiosta, aiheutuvaa työmarkkinoiden polarisaatiota, lisäämään tuloja ja vähentämään yleisesti köyhyyttä⁹. Kuten vuoden 2030 ilmastotavoitesuunnitelman vaikutustenarvioinneissa ja 55-valmiuspaketin lainsäädäntöehdotuksissa korostetaan, merkittävä työvoiman uudelleenkohdentaminen alan sisällä ja eri alojen välillä vaatii laajoja investointeja uudelleen- ja täydennyskoulutukseen. Vaikka arvioidaan, että EU:hun voitaisiin ilmastosiirtymän kautta luoda vuoteen 2030

⁵ Komission tiedonanto *Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva toimintasuunnitelma*, COM(2021) 102 final, 4.3.2021.

⁶ Vuoden 2030 ilmastotavoitesuunnitelmaan liittyvän vaikutustenarvioinnin SWD(2020) 176 final mukaan.

⁷ Euroopan komissio (2019), *Employment and Social Developments in Europe*, ”Kestävää kasvua kaikkien hyväksi: valintoja sosiaalisen Euroopan tulevaisuutta varten”, 4.7.2019. Perustuen komission tiedonantoon COM(2018) 773 liitettyyn perusteelliseen analyysiin.

⁸ Eurofound (2019), ”Energy scenario: Employment implications of the Paris Climate Agreement”, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

⁹ Euroopan komissio (2019), *Employment and Social Developments in Europe*, ”Kestävää kasvua kaikkien hyväksi: valintoja sosiaalisen Euroopan tulevaisuutta varten”, luku 5 – Kohti vihreämpää tulevaisuutta: ilmastomuutoksen työllisyys- ja sosiaalivaikutukset, 4.7.2019.

mennessä 160 000 uutta rakennusalan työpaikkaa¹⁰, osaamisvajetta voidaan tällä hetkellä havaita ympäristöystävälliseen suunnitteluun, teknologiaan ja materiaaleihin liittyvissä rakennusalan ammateissa. Oikeilla liitännäistoimilla voidaan vähentää ja jopa ehkäistä energiaköyhyyttä, joka johtuu pienistä tuloista, siitä, että suuri osuus käytettävissä olevista tuloista kuluu energiaan, ja heikosta energiatehokkuudesta. Niillä voidaan myös edistää kohtuuhintaisten ja vähäpäästöisten liikenne- ja liikkumisvaihtoehtojen saatavuutta, torjua sosiaalista syrjäytymistä ja sosioekonomista, alueellista ja terveyteen liittyvää eriarvoisuutta sekä edistää terveyttä, hyvinvointia ja tasa-arvoa sekä yleisesti että heikommassa asemassa olevien henkilöiden osalta.

Jotta vihreän siirtymän työllistämismahdollisuuksia ja sosiaalista potentiaalia voidaan hyödyntää täysipainoisesti, on erittäin tärkeää käyttää kaikkia saatavilla olevia välineitä ja ottaa käyttöön oikeat liitännäistoimet EU:ssa ja jäsenvaltioissa sekä alue- että paikallistasolla. Toisaalta hyvin suunniteltujen työllisyys- ja sosiaalipoliittisten liitännäistoimien puuttuessa syntyy sosioekonomisia riskejä. Siksi on tärkeää, että vastuussa olevat viranomaiset ottavat käyttöön asianmukaiset toimintalinjat heikentämättä siirtymään tarvittavia investointien ja kulutuksen muutosten kannustimia. Tällaisiin mekanismeihin olisi liitettävä toimenpiteitä, joilla varmistetaan osallistava hallinto ja niiden tahojen aktiivinen osallistuminen, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten.

Vaikka jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön ja valmistelevat monia toimenpiteitä, joilla edistetään oikeudenmukaista siirtymää ilmastoneutraaliuteen, oikeudenmukaista vihreää siirtymää tukevien politiikkojen suunnittelua voidaan edelleen parantaa. Myös erilaisten EU:n ja kansallisella tasolla käytettävissä olevien välineiden yhdenmukaisuus olisi varmistettava (ks. seuraava kohta). Tämän vuoksi komissio ilmoitti osana 55-valmiuspakettia vuoden 2021 loppuun mennessä esitettävästä ehdotuksesta neuvoston suositukseksi, jotta jäsenvaltioille annettaisiin lisäohjeita siitä, miten vihreän siirtymän sosiaalisia ja työllisyysnäkökohtia voitaisiin parhaiten käsitellä. Komissio seuraa Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteutuksen ohella energiamarkkinoiden lyhyen aikavälin kehityssuuntauksia, jotka perustuvat pääasiassa maailmanlaajuisten markkinoiden kehitykseen. Komissio antoi 13. lokakuuta 2021 tiedonannon *Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö*, jossa esitetään välittömät toimenpiteet kuluttajien ja yritysten suojelemiseksi¹¹. Tähän tulevaan ehdotukseen viitattiin tiedonannossa myös politiikkakehyksenä, jolla tuetaan oikeudenmukaista vihreää siirtymää keskipitkällä aikavälillä ja lisätään kykyä selviytyä tulevasta hintakehityksestä.

¹⁰ Komission tiedonanto *Euroopan rakennusten perusparannusaalto – ympäristöystävällisempiä rakennuksia, lisää työpaikkoja ja parempaa elämänlaatua*, SWD(2020) 550 final, 14.10.2021. Koska perusparannuksien investointitarpeet ovat tiedonannon mukaan 275 miljardia euroa vuodessa ja jälkiasennuksilla ja energiatehokkuusinvestoinneilla voidaan luoda 9–20 työpaikkaa jokaista investoitua miljoonaa dollaria kohti (SWD(2021) 623 final), luku voisi olla huomattavasti korkeampi.

¹¹ COM(2021) 660 final.

- **Yhdenmukaisuus vihreän siirtymän työllisyyttä, osaamista, sosiaalisia näkökohtia ja jakaumavaikutuksia koskevien nykyisten toimintapoliittisten säännösten kanssa**

Komission vuosien 2019–2024 poliittisten suuntaviivojen¹² mukaisesti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa korostetaan, että osana uutta ”sosiaalista sääntökirjaa” sosiaalisia oikeuksia on lujitettava ja Euroopan sosiaalista ulottuvuutta on vahvistettava kaikissa unionin politiikoissa perussopimuksissa – erityisesti SEU-sopimuksen 3 artiklassa ja SEUT-sopimuksen 9 artiklassa – vahvistetulla tavalla. Näin päästään kohti vihreämpää ja digitaalisempaa, Euroopan kukoistuksen mahdollistavaa vuosikymmentä. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaan kestävä kehitys olisi sisällytettävä kaikkiin EU:n politiikkoihin, erityisesti pyrkimällä vihreään rahoitukseen ja ympäristösiioittamiseen sekä turvaamalla oikeudenmukainen siirtymä.

Komission suosituksessa tehokkaasta työllisyyden aktiivituesta covid-19-kriisin jälkeen (EASE)¹³ korostettiin, että EU:n ja jäsenvaltioiden olisi toimittava yhdessä edistääkseen dynaamista, työllistävää ja osallistavaa elpymistä sekä helpottaakseen vihreää ja digitaalista siirtymää Euroopan työmarkkinoilla. Jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkaa koskevissa vuoden 2020 suuntaviivoissa¹⁴ todetaan, että politiikkatoimissa olisi yhdistettävä toimenpiteet työvoiman kysynnän lisäämiseksi, työvoiman tarjonnan lisäämiseksi, työhön pääsyn, taitojen ja osaamisen parantamiseksi sekä työmarkkinoiden toiminnan ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimivuuden parantamiseksi ottaen samalla huomioon niiden ympäristö-, työllisyys- ja sosiaaliset vaikutukset. Ehdotetussa yhteisessä työllisyysraportissa 2022 korostettiin, että taitojen parantaminen ja uusien taitojen hankkiminen ovat ensisijaisen tärkeitä edistettäessä osallistavaa elpymistä ja tuettaessa siirtymistä digitaaliseen ja vihreään talouteen¹⁵. Jäsenvaltioita kehoitetaan muun muassa tukemaan työvoiman uudelleenkehittämisestä esimerkiksi hyvin suunniteltujen työhönottokannustimien ja etenkin vihreään ja digitaalitalouteen painottuvan koulutuksen avulla niin, että työntekijöitä suojellaan siirtymän aikana. Tämä on sopusoinnussa aiempien asiaan liittyvien neuvoston suositusten, kuten entistä vahvemmassa nuorisotakuusta annetun suosituksen¹⁶ ja kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta annetun suosituksen¹⁷, kanssa.

Jäsenvaltiot laativat energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta annetun asetuksen¹⁸ puitteissa yhdenmetyt kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat, jotka kattavat kymmenen vuoden ajanjakson ja joissa otetaan huomioon pitkän aikavälin näkökulma ja energiaunionin

¹² ”Kunnianhimoisempi unioni: Ohjelma Euroopalle” – komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin esittämät poliittiset suuntaviivat seuraavalle Euroopan komissiolle (2019–2024), 16.7.2019.

¹³ Komission suositus (EU) 2021/402, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2021, tehokkaasta työllisyyden aktiivituesta covid-19-kriisin jälkeen (EASE-järjestelmä) (EUVL L 80, 8.3.2021, s. 1).

¹⁴ Neuvoston päätös (EU) 2020/1512, annettu 13 päivänä lokakuuta 2020 (EUVL L 344, 19.10.2020, s. 22).

¹⁵ COM(2021) 743 final, ehdotus yhteiseksi työllisyysraportiksi 2022.

¹⁶ Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä lokakuuta 2020, ”Silta työelämään – entistä vahvempi nuorisotakuu” ja nuorisotakuun perustamisesta 22 päivänä huhtikuuta 2013 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen (EUVL C 372, 4.11.2020, s. 1).

¹⁷ Neuvoston suositus, annettu 24 päivänä marraskuuta 2020, kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta (EUVL C 417, 2.12.2020, s. 1).

¹⁸ EUVL L 328, 21.12.2018, s. 1.

viisi ulottuvuutta: energiavarmuus, energian sisämarkkinat, energiatehokkuus, hiilestä irtautuminen sekä tutkimus, innovointi ja kilpailukyky. Kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat on saatettava ajan tasalle viiden vuoden kuluessa suunnitelman ensimmäisestä toimittamisesta ja sen jälkeen kymmenen vuoden välein. Energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta annetun asetuksen (EU) 2018/1999 3 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaisesti jos jossakin jäsenvaltiossa havaitaan, että merkittävä määrä sen kotitalouksista on energiaköyhyydessä, sen olisi sisällytettävä suunnitelmaansa kansallinen ohjeellinen tavoite energiaköyhyyden vähentämiseksi, mukaan lukien aikataulu tavoitteiden saavuttamiseksi ja toimenpiteet, joilla paneudutaan energiaköyhyyteen, sekä muut asiaa koskevat kansalliset ohjelmat¹⁹. Vaikka useat jäsenvaltiot ovat laatineet energiaköyhyyden torjumiseksi ja/tai haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien tukemiseksi konkreettisia aloitteita, joilla voidaan myös puuttua ilmastopolitiikan vaikutusten mahdolliseen jakautumiseen²⁰, komission vuonna 2020 tekemässä lopullisten kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien arvioinnissa todettiin²¹, että ”jäsenvaltioiden suuren enemmistön on vielä selkiytettävä strategioitaan ja tavoitteitaan ja otettava eri alat niissä paremmin huomioon, jotta ne voivat havaita ja mitata energiakäanteen sosiaalisia ja työllisyyteen ja osaamiseen liittyviä vaikutuksia sekä muita jakautumavaikutuksia ja miettiä, miten näihin haasteisiin voidaan vastata”.

Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen²², joka kattaa muun muassa Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+), koheesiorahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF-rahasto), mukaan jäsenvaltioiden odotetaan ottavan huomioon ohjelmiensa osalta yhdenmukaisen kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien sisältö ja näitä suunnitelmia koskevat komission suositukset, myös väliarvioinnin yhteydessä. JTF-rahastoa koskevan asetuksen mukaisissa alueellisissa oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa olisi keskityttävä puuttumaan siirtymän sosioekonomisiin vaikutuksiin valituilla alueilla, jotka ovat riippuvaisia fossiilisista polttoaineista tai runsaasti kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttavasta teollisesta toiminnasta. Näihin suunnitelmiin olisi sisällyttävä yleinen osio kansallisiin energia- ja ilmastosuunnitelmiin perustuvasta kansallisesta siirtymäprosessista. Oikeudenmukaisen siirtymän foorumi perustettiin tukemaan kaikkia asiaankuuluvia sidosryhmiä oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin resurssien hyödyntämisessä. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (pilari 1) lisäksi siihen sisältyvät InvestEU-ohjelmaan kuuluva erityinen järjestely (pilari 2) ja julkisen sektorin lainajärjestely (pilari 3).

¹⁹ Energiatehokkuusdirektiivin uudelleenlaaditun ehdotuksen 8 artiklan 4 kohdassa pyydetään jäsenvaltioita sisällyttämään myös tietoja energiatehokkuustoimenpiteistä ja energian loppukäyttöä koskevista säästöistä, joita on saavutettu energiaköyhyydestä kärsivien ihmisten, haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden ja soveltuvien osin sosiaaliperusteisissa asunnoissa asuvien henkilöiden keskuudessa.

²⁰ Eurofound (2021), ”Distributional impacts of climate policies in Europe”, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

²¹ COM(2020) 564 final.

²² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1060, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159).

Kolmessa kuudesta pilarista määritellään elpymis- ja palautumistukivälineen soveltamisala keskittyen sosiaalisiin näkökohtiin. Tämän tukivälineen elpymis- ja palautumissuunnitelmissa esitetään huomattava määrä uudistuksia ja investointeja, joilla vastataan oikeudenmukaisen siirtymän erilaisiin näkökohtiin sekä uudistusten että investointien osalta. Kansalliset suunnitelmat ja toimenpideohjelmat toteutetaan kuluvalle rahoituskaudella. Vaikka uudistukset ja investoinnit suunnitellaan niin, että niillä on pysyvä vaikutus, ne eivät tällaisen rajallisen keston vuoksi tarjoa täysin kattavaa lähestymistapaa oikeudenmukaiseen siirtymään kansallisella tasolla vuoden 2027 jälkeen etenkin EU:n ilmastotavoitteiden suhteen.

Muut käytettävissä olevat rahoituslähteet tukevat täydentäviä toimia tällä alalla, mukaan lukien Erasmus+, Euroopan globalisaatorahasto työttömiksi jääneille työntekijöille (EGR), jäljempänä 'Euroopan globalisaatorahasto', koheesiota ja Euroopan alueita tukeva elpymisapu (REACT-EU-väline), modernisaatorahasto ja EU:n päästökauppajärjestelmän (EU ETS) mukaiset huutokauppatulot, Life+-ohjelma ja Horisontti Eurooppa -ohjelma. ESR+-asetuksessa²³ säädetään erityisesti, että ESR+:lla pyritään sen 4 artiklan 1 kohdan erityistavoitteiden mukaisesti edistämään vihreämpään, vähähiiliseen Eurooppaan liittyviä tavoitteita parantamalla koulutusjärjestelmiä taitojen ja pätevyyksien mukauttamisen edellyttämällä tavalla, parantamalla työvoiman osaamista sekä luomalla uusia työpaikkoja ympäristöön, ilmastoon, energiaan, kiertotalouteen ja biotalouteen liittyville sektoreille.

Useat muut strategiat ja toimintasuunnitelmat edistävät oikeudenmukaista vihreää siirtymää. Vuoden 2020 Euroopan osaamisohjelman²⁴ tavoitteena on antaa henkilöille mahdollisuus oppia ja varmistaa, että heidän taitonsa soveltuvat vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Komissio ilmoittaa osaamisohjelmassa toimista, joilla tuetaan vihreän siirtymän edellyttämien taitojen hankkimista, mukaan lukien yksilölliset oppimistilit²⁵, eurooppalainen lähestymistapa mikrotutkintoihin²⁶ ja ympäristön kestävyttä edistävä oppiminen²⁷. Osaamissopimuksen²⁸ tavoitteena on saada yksityiset ja julkiset sidosryhmät toteuttamaan konkreettisia toimia työmarkkinoilla olevien ihmisten täydennys- ja uudelleen koulutusta varten ja tarvittaessa yhdistämään ponnistelut kumppanuuksien avulla. Marraskuun 2021 lopussa oli perustettu viisi tällaista kumppanuutta²⁹, joissa sitouduttiin 1,5 miljoonan henkilön täydennys- ja uudelleen koulutukseen tulevana vuosina. Marraskuun 2021 loppuun mennessä osaamissopimukseen oli koottu yli 500 jäsentä, esimerkiksi alakohtaisia liiketoimintaorganisaatioita, suuria ja pieniä yrityksiä, yliopistoja, ammatillisen koulutuksen tarjoajia, työmarkkinaosapuolia, kauppakamareita, alue- ja paikallisviranomaisia sekä julkisia ja yksityisiä työvoimapalveluja. Päivitetyssä Euroopan uudessa teollisuusstrategiassa tuetaan

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1057, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1296/2013 kumoamisesta (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 21).

²⁴ Komission tiedonanto *Euroopan osaamisohjelmasta kestävästä kilpailukykyyn, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja selviytymis- ja palautumiskyvyn tueksi*, COM(2020) 274 final, 1.7.2020.

²⁵ Ehdotus neuvoston suositukseksi yksilöllisistä oppimistileistä, COM(2021) 773 final, 8.12.2021.

²⁶ Ehdotus neuvoston suositukseksi eurooppalaisesta lähestymistavasta mikrotutkintoihin elinikäisen oppimisen ja työllistettävyyden tukemiseksi, COM(2021) 770 final, 8.12.2021.

²⁷ Proposal for a Council Recommendation on learning for environmental sustainability, COM(2021) 557 final, 8.12.2021.

²⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1517&langId=fi>

²⁹ Ne kattavat seuraavat teollisuuden ekosysteemit: autoteollisuus, mikroelektroniikka, ilmailu- ja avaruusala ja puolustusala, laivanrakennus sekä uusiutuva energia avomereltä.

työpaikkojen luomista vihreässä taloudessa. Siinä pidetään tärkeinä esimerkiksi osaamiseen tehtäviä investointeja, joustavia julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua edistävää yhteistyötä sekä vihreiden työpaikkojen luomista muun muassa erilaisten Euroopan laajuisten allianssien kautta. Näitä ovat esimerkiksi akkualaa, puhdasta vetyä, kiertomuovia ja raaka-aineita koskevat allianssit. Uudella kuluttaja-asioiden toimintaohjelmalla³⁰ pyritään tukemaan vihreää siirtymää toimenpiteillä, jotka voimaannuttavat, tukevat ja antavat kaikille kuluttajille heidän taloudellisesta tilanteestaan riippumatta mahdollisuuden osallistua aktiivisesti vihreään siirtymään edellyttämättä tietynlaista elämäntapaa ja ilman sosiaalista syrjintää³¹.

Lisäksi EU:n maaseutualueita koskevalla pitkän aikavälin visiolla³² pyritään tekemään niistä vahvempia, verkottuneita, selviytymiskykyisiä ja vauraita myös vihreän siirtymän kautta. Romanian tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevassa EU:n strategiakehyksessä vuosiksi 2020–2030 asetetaan EU:n tasolla seitsemän tavoitetta vuoteen 2030 ulottuvalle jaksolle, mukaan lukien asianmukaisten asuntojen, jotka eivät ole eriytettyjä, ja keskeisten palvelujen tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saatavuuden parantaminen.³³

• Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen kanssa

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus on sisällytetty lainsäädäntöehdotusten suunnitteluun 55-valmiuspaketissa. Erityisesti energiaverodirektiivin³⁴ ehdotettu tarkistaminen tarjoaa mahdollisuuden vapauttaa tilapäisesti haavoittuvassa asemassa olevat kotitaloudet korkeammista energiaveroista. Energiatehokkuusdirektiivin³⁵ ja rakennusten energiatehokkuutta koskevan direktiivin³⁶ ehdotetulla uudelleenlaatimisella ja uusiutuvaa energiaa koskevan direktiivin³⁷ ehdotetulla tarkistamisella edistetään energiansäästöjä, joilla voidaan merkittävästi vähentää energiaköyhyyttä. Lisäksi energiatehokkuus etusijalle -periaatteen soveltamisella varmistetaan, että taloudellisesti heikommassa asemassa olevat ryhmät hyötyvät siitä, että energiatehokkuusratkaisuja pidetään ensisijaisena kriteerinä politiikka-, suunnittelu- ja investointipäätöksissä sekä muilla politiikan aloilla.

³⁰ Komission tiedonanto *Uusi kuluttaja-asioiden toimintaohjelma – Kuluttajien selviytymiskyvyn vahvistaminen kestävän elpymisen varmistamiseksi*, COM(2020) 696 final.

³¹ Kuten uudessa kuluttaja-asioiden toimintaohjelmassa todetaan, komissio esittää lainsäädäntöehdotuksen kuluttajien mahdollisuuksien lisäämiseksi vihreän siirtymän osalta.

³² Komission tiedonanto *EU:n maaseutualueita koskeva pitkän aikavälin visio – Kohti vahvempia, verkottuneita, selviytymiskykyisiä ja vauraita maaseutualueita vuoteen 2040 mennessä*, COM(2021) 345 final.

³³ Komission tiedonanto *Romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakehyks vuosiksi 2020–2030*, COM(2020) 620 final.

³⁴ Ehdotus neuvoston direktiiviksi energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan unionin kehyksen uudistamisesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 563 final.

³⁵ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 558 final.

³⁶ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta 19 päivänä toukokuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/31/EU muuttamisesta (sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä toukokuuta 2018 annetulla direktiivillä (EU) 2018/844/EU), COM(2021) 802 final.

³⁷ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/70/EY muuttamisesta uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämiseksi sekä neuvoston direktiivin (EU) 2015/652 kumoamisesta, COM(2021) 557 final.

Energiatehokkuusdirektiivin uudelleenlaatimista koskeva ehdotus sisältää lisäksi erityisen velvoitteen, jonka mukaan jäsenvaltioiden on tuettava energiaköyhiä ja haavoittuvassa asemassa olevia kotitalouksia energiansäästöjen aikaansaamiseksi. Ehdotetulla vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuuria koskevalla asetuksella³⁸ varmistetaan, että päästöttömien ajoneuvojen lataus- ja tankkausinfrastruktuuri on käytössä kaikkialla Euroopassa ja kaikkien saatavilla.

Vaikka jokaisen jäsenvaltion on edistettävä päästövähennystavoitteen nostamista, erilaiset lähtökohdat ja erilaiset valmiudet otetaan huomioon. Taakanjakoasetuksen³⁹ kaltaisilla välineillä pyritään jakamaan toimet tasapuolisesti jäsenvaltioiden kesken jäsenvaltioiden ja alueiden välisen solidaarisuuden varmistamiseksi. Modernisaatiorahastosta⁴⁰ tuetaan kymmenen pienituloisen EU:n jäsenvaltion siirtymistä ilmastoneutraaliuteen auttamalla niitä nykyaikaistamaan energiajärjestelmänsä ja parantamaan energiatehokkuutta. Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto⁴¹ on suunniteltu vastaamaan vihreän siirtymän sosiaalisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin keskittyen alueisiin, toimialoihin ja työntekijöihin, jotka kohtaavat suurimmat haasteet siirtymän aikana.

Ehdotettu sosiaalinen ilmastorahasto auttaa lieventämään haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille, liikennepalvelujen käyttäjille ja mikroyrityksille fossiilisten polttoaineiden hinnannoususta aiheutuvia huomattavia vaikutuksia. Hinnannousu johtuu rakennuksissa ja tieliikenteessä käytettävien polttoaineiden päästökaupan käyttöönotosta. Sosiaalisen ilmastorahaston on tarkoitus edistää oikeudenmukaisuutta ja solidaarisuutta jäsenvaltioiden välillä ja niiden sisällä sekä vähentää samalla energiaköyhyyden ja liikenteen haasteita täydentäen olemassa olevia mekanismeja. Rahasto tukee kotitalouksia investoinneissa rakennusten energiatehokkuuteen ja puhtaaseen lämmitykseen ja jäähdytykseen, mukaan lukien uusiutuvan energian integrointi, ja rahoittaa myös päästöttömän ja vähäpäästöisen liikenteen saatavuutta. Odotettaessa investointien vaikutusta haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien päästöjen vähentämiseen ja energialaskujen pienentämiseen rahasto antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden rahoittaa toimenpiteitä, jotka tarjoavat tilapäistä suoraa tulotukea haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille – jotka ovat myös haavoittuvassa asemassa olevia liikennepalvelujen käyttäjiä – vähentääkseen fossiilisten polttoaineiden hinnannousun välitöntä vaikutusta, joka johtuu rakennusten ja tieliikenteen sisällyttämisestä direktiivin 2003/87/EY soveltamisalaan.

³⁸ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/94/EU kumoamisesta, COM(2021) 559 final.

³⁹ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sitovista vuotuisista kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä jäsenvaltioissa vuosina 2021–2030, joilla edistetään ilmastotoimia Pariisin sopimuksen sitoumusten täyttämiseksi, annetun asetuksen (EU) 2018/842 muuttamisesta, COM(2021) 555 final.

⁴⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/410, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2018, direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta kustannustehokkaiden päästövähennysten ja vähähiilisyyttä edistävien investointien edistämiseksi sekä päätöksen (EU) 2015/1814 muuttamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 76, 19.3.2018, s. 3).

⁴¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1056, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 1).

Lisäksi jäsenvaltiot voivat hyödyntää EU:n päästökauppajärjestelmän päästöoikeuksien huutokaupasta, energiahintojen veroista ja maksuista sekä ympäristöveroista saatavia tuloja heikommassa asemassa olevien ryhmien tukemiseksi, kuten vuoden 2030 ilmastosuunnitelmaan liitetystä vaikutustenarvioinnista ja joissakin 55-valmiuspaketin aloitteissa todetaan.

2. OIKEUSPERUSTA, TOISSIJAISUUSPERIAATE JA SUHTEELLISUUSPERIAATE

• Oikeusperusta

Ehdotus perustuu SEUT-sopimuksen 292 artiklaan yhdessä SEUT-sopimuksen 149 artiklan ja SEUT-sopimuksen 166 artiklan kanssa.

• Toissijaisuusperiaate (jaetun toimivallan osalta)

Jäsenvaltiot suunnittelevat ja valitsevat toimenpiteet ja investoinnit, joilla varmistetaan oikeudenmukainen siirtymä ilmastoneutraaliuteen. Ne voivat myös ehdottaa erityistoimenpiteitä olemassa olevan rahoituksen, politiikan välineiden ja hallintomekanismien puitteissa.

• Suhteellisuusperiaate

Unionin tason toimet ovat tarpeen, jotta saadaan aikaan nopea ja vankka vihreä siirtymä, joka perustuu eurooppalaisessa ilmastolaissa asetettuihin sitoviin tavoitteisiin ja jossa ketään ei jätetä jälkeen, Euroopan vihreän kehityksen ohjelman, Eurooppa-neuvoston strategisen ohjelman 2019–2024, Euroopan parlamentin mietinnön ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisia siirtymiä varten”⁴², Euroopan talous- ja sosiaalikomitean aiheesta ”Ei vihreän kehityksen ohjelmaa ilman sosiaalista ulottuvuutta” antaman lausunnon⁴³ ja alueiden komitean aiheesta ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi” antaman lausunnon⁴⁴ mukaisesti. Tämä edellyttää myös, että vihreään siirtymään liittyviin sosiaalisiin ja työllisyysaasteisiin vastataan johdonmukaisesti ja tehokkaasti kaikissa jäsenvaltioissa.

Syyskuussa 2020 julkaistun lopullisia yhdenmukaisia kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevan EU:n laajuisen arvioinnin⁴⁵ mukaan täydentäviä toimia tarvitaan niitä alueita varten, joihin puhdas ja oikeudenmukainen energiakäänne vaikuttaa eniten. Jäsenvaltioille annetut ohjeet vaikuttavat tarpeellisilta ja oikeasuhteisilta ehdotetun toimen laajuuden ja vaikutusten vuoksi.

Jotta jäsenvaltioille aiheutuvaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa vältetään, tässä suosituksessa annettujen toimintapoliittisten ohjeiden täytäntöönpanoa seurataan talouspolitiikan

⁴² Euroopan parlamentin päätöslauselma 17. joulukuuta 2020 vahvasta sosiaalisesta Euroopasta oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi (2020/2084(INI)).

⁴³ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto ”Ei vihreän kehityksen ohjelmaa ilman sosiaalista ulottuvuutta” (oma-aloitteinen lausunto), ETSK 2020/01591 (EUVL C 341, 24.8.2021, s. 23).

⁴⁴ Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi”, COR 2020/02167 (EUVL C 440, 18.12.2020, s. 42).

⁴⁵ COM(2020) 564 final.

eurooppalaisen ohjausjakson ja muiden olemassa olevien prosessien, erityisesti energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnon, avulla.

- **Ehdotettu toimintatapa**

Ehdotettu toimintatapa on ehdotus neuvoston suositukseksi, jossa kunnioitetaan toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita. Se rakentuu voimassa olevalle EU:n lainsäädännölle ja kuuluu niihin toimintatapoihin, jotka ovat käytettävissä EU:n toimiin työllisyyden ja sosiaalipolitiikan alalla. Siinä vahvistetaan toimenpiteet, joita jäsenvaltioiden on tarkasteltava, ja tarjoaa vankan perustan tämän alan yhteistyölle Euroopan unionin tasolla siten, että jäsenvaltioiden toimivalta asiaankuuluvilla politiikan aloilla otetaan täysin huomioon.

3. JÄLKIARVIOINTIEN, SIDOSRYHMIEN KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTENARVIOINTIEN TULOKSET

- **Voimassa olevan lainsäädännön jälkiarvioinnit/toimivuustarkastukset**

Ei sovelleta.

- **Sidosryhmien kuuleminen**

Komission yksiköt ovat jo järjestäneet useita vihreää siirtymää (mukaan lukien sen sosiaaliset ja työllisyyšnäkökohdat) koskevia yleisiä ja kohdennettuja kuulemisia:

- kohdennetut kuulemiset sekä verkossa järjestetyt julkiset kuulemiset 55-valmiuspaketista heinäkuussa 2021 ja joulukuussa 2021 (esim. EU:n päästökauppajärjestelmä, energiaverodirektiivi, energiatehokkuusdirektiivi, rakennusten energiatehokkuutta koskeva direktiivi);
- kahdensivuliset/monensivuliset sidosryhmien kokoukset, mukaan lukien yli 50 päästökauppajärjestelmän tarkistamista koskevaa kokousta, erityisesti 14. heinäkuuta 2021 hyväksytyn paketin yhteydessä;
- avoin, verkossa järjestetty julkinen kuuleminen vuoden 2030 ilmastosuunnitelmasta (maalis–kesäkuu 2020; yli 1 000 vastausta) alustavaa vaikutustenarviointia koskeneen, neljä viikkoa kestäneen kuulemisen jälkeen.

Valmistellakseen tätä ehdotusta neuvoston suositukseksi komissio järjesti lokakuussa ja marraskuussa 2021 **kohdennettuja kuulemisia ja keskusteluja** työllisyyskomitean (EMCO), sosiaalisen suojelun komitean (SPC), talouspoliittisen komitean (EPC), Euroopan työmarkkinaosapuolten sekä vammais-, sosiaali- ja työllisyyspolitiikan alalla toimivien kansalaisjärjestöjen kanssa.

Kuulemisissa tuettiin laajasti aloitetta, jossa käsitellään siirtymän sosiaalisia ja työllisyyšnäkökohtia ja jolla varmistetaan, ettei ketään jätetä jälkeen. Osapuolet olivat yleisesti samaa mieltä useiden toimenpiteiden tarpeesta: kattavat toimenpidekokonaisuudet oikeudenmukaisen siirtymän aikaansaamiseksi, mukaan lukien uudelleen- ja täydennyskoulutusta koskevat toimenpiteet; olemassa olevien toimintalinjojen ja rahoitusvälineiden tehokas hyödyntäminen päällekkäisyyksien ja hallinnollisen taakan välttämiseksi; ilmastomuutospolitiikan työllisyys- ja sosiaalisten vaikutusten parempi ymmärtäminen, mukaan lukien vaikutukset työpaikkojen laatuun, sekä asiaan liittyvä seuranta ja raportointi, joka perustuu todellisiin tietoihin ja asiaankuuluviin indikaattoreihin; tasa-arvon valtavirtaistaminen sekä varojen ja valmiuksien kehittämisen lisäämistä koskevat pyynnöt erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osalta; integrointi olemassa oleviin hallintomekanismeihin sekä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen

ilmastonmuutosta ja oikeudenmukaisia siirtymiä koskevan rahoitusstrategian suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.

Komissio käynnisti myös **avoimen tiedonsaantipyynnön** ajanjaksoksi 29. lokakuuta 2021 – 19. marraskuuta 2021 saatuaan 66 vastausta useilta sidosryhmiltä: viranomaisilta, eurooppalaisilta ja kansallisilta työmarkkinaosapuolilta ja sosiaalialan kansalaisjärjestöiltä, ilmasto- ja ympäristöjärjestöiltä sekä akateemisilta ja tutkimuslaitoksilta.

Kaiken kaikkiaan vastaajat tukivat voimakkaasti vihreää siirtymää koskevaa pitkän aikavälin strategiaa ja pitivät myönteisenä keskittymistä työllisyyteen ja sosiaalisiin näkökohtiin. Useissa vastauksissa otettiin esille eriarvoisuuteen, työpaikkoihin ja taitoihin liittyvät mahdolliset vaikutukset. Niissä kehoitetaan yleisesti tarjoamaan riittävästi rahoitusta ja teknistä apua jäsenvaltioiden käytettävissä olevien rahoitusvälineiden osalta sekä keskittymään erityisesti heikossa asemassa oleviin alueisiin, aloihin ja ryhmiin. Vastauksissa korostettiin myös lisääntynyttä tarvetta investoida uudelleen- ja täydennyskoulutusta koskeviin aloitteisiin, valmiuksien kehittämiseen ja infrastruktuureihin. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja työehtosopimusneuvottelujen vahvistaminen sai laajaa kannatusta, ja jotkut vastaajat vaativat työntekijöille oikeutta tiedonsaantiin, kuulemiseen ja yhteispäätökseen. Lisäksi suurimmassa osassa vastauksia korostettiin tarkan kartoituksen ja analyysin tarvetta. Lukuisissa vastauksissa mainittiin muita seikkoja, jotka koskivat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville työntekijöille ja kotitalouksille suunnattuja suoria tulotukitoimenpiteitä, välttämättömien palvelujen saatavuutta, mukaan lukien liikennepalvelut, sekä vihreisiin työpaikkoihin mukautetun työterveyden ja -turvallisuuden varmistamista.

- **Asiantuntijatiedon keruu ja käyttö**

Euroopan komissio kerää sosiaali- ja työllisyyspolitiikan ja niihin liittyvien politiikkojen asiantuntemusta muun muassa sosiaalisen tilanteen seurantajärjestelmän (SSM)⁴⁶ avulla edistääkseen sosiaalipolitiikkaa, sosiaalista suojelua ja työllisyyttä koskevaa tietämystä. Samalla se suorittaa politiikan kannalta merkityksellistä ja näyttöön perustuvaa tutkimusta EU:n vallitsevasta sosioekonomisesta tilanteesta. Sosiaalisen tilanteen seurantajärjestelmä kattaa neljä pääasiallista tutkimusaluetta: köyhyys, tuloerot, sosiaalinen eriarvoisuus, terveys ja hyvinvointi; työllisyys, työttömyys ja työmarkkinatulokset; hyvinvointipolitiikka, sosiaalipolitiikka ja työmarkkinapolitiikka sekä työmarkkinat ja megatrendien jakaumavaikutukset.

Aiheesta aiemmin järjestettyjen tilaisuuksien jälkeen SSM järjesti marraskuussa 2021 vuotuisen tutkimusseminaarinsa, jonka aihe oli ilmastoneutraaliuteen siirtymisen sosiaaliset ja työllisyysnäkökohdat. Tilaisuudessa keskityttiin vihreän siirtymän mahdollisiin vaikutuksiin työllisyyden, työn laadun, osaamisen ja muiden jakaumavaikutusten, kuten energiaköyhyyden ja keskeisten palvelujen saatavuuden, osalta.

⁴⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1049>

Asiantuntijoiden kanssa tarkasteltujen tärkeimpien tutkimustulosten mukaan odotettavissa oleva vaikutus on kokonaisuudessaan yleisesti myönteinen ja työllisyyden ennustetaan kasvavan energiansäästön, rakentamisen ja uusiutuvien energialähteiden aloilla myös matalan ja keskitason osaamistason työntekijöiden keskuudessa. Työntekijöiden määrän odotetaan sen sijaan vähenevän ja palkkojen laskevan teollisuudenaloilla, jotka ovat energiantensiivisiä ja joilla hiilidioksidipäästöjä on vaikea vähentää. Täydennys- ja uudelleen koulutukseen on näin ollen investoitava merkittävästi.

Asiantuntijoiden määrittämiä politiikan välineitä oikeudenmukaisen siirtymän edistämiseksi ovat muun muassa verot, siirrot, tuet ja määräykset, joista jokaiseen sisältyy erilaisia tasapuolisuuteen ja tehokkuuteen liittyviä tasoja. Asiantuntijat olivat laajalti samaa mieltä siitä, että tiettyjen haitallisten tai suhteettomien vaikutusten kompensoiminen siirtojen ja tukien avulla pienituloisille ja keskituloisille kotitalouksille on tärkeää, myös politiikkatoimien yhteiskunnallisen hyväksynnän saamiseksi ja turvaamiseksi.

Seminaarissa määriteltiin myös aloja, jotka hyötyisivät muun muassa seuraavia näkökohtia käsittelevistä lisätutkimuksista: a) ilmastotoimien työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutusten geospaatialinen ulottuvuus, mukaan lukien kaikki EU-maat kattavat täydentävät simulaatiot ja vaikutusten arviointi alueittain ja kaupungistumisasteen perusteella, b) makro- ja mikrotason mallien sisällyttäminen, mukaan lukien työmarkkinoilla tapahtuvien siirtymien yksityiskohtaisempi mallintaminen erityisesti eri alojen välillä ja niihin liittyvät sosiaaliset investointitarpeet, joilla tuetaan uudelleen- ja täydennyskoulutusta, c) tulonjaon ja kotitalouksien raha-asioden hoitoa koskevien mallien sisällyttäminen makromalleihin sekä d) tehtävien, työpaikkojen ja taitojen ympäristöystävällisyyttä koskevien indikaattoreiden kehittäminen.

• **Vaikutusten arviointi**

Ehdotetussa toimintatavassa, neuvoston suosituksessa, annetaan ohjeita sosiaali- ja työllisyys- sekä niihin liittyvien politiikkojen täytäntöönpanosta vihreän siirtymän haasteisiin vastaamiseksi. Vaikutusten arviointia ei kuitenkaan vaadita, koska suositus tarjoaa jäsenvaltioille joustavia ohjeita toimenpiteiden valintaan ja suunnitteluun.

Tähän asiakirjaan liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa esitetään yleiskatsaus ja käsitellään suositeltuja poliittisia toimia tukevia tietoja. Se perustuu analyysihin, jotka on esitetty vuoden 2030 ilmastotavoitetta koskevan tiedonannon liitteenä olevissa asiaankuuluvissa vaikutustenarviointiraporteissa ja 55-valmiuspaketin aloitteissa. Siihen on sisällytetty uutta tietoa Euroopan komission tekemistä täydentävistä analyysistä, kuten energiaköyhyyden indikaattorien päivityksistä tuloryhmittäin niiden jäsenvaltioiden osalta, joiden vuotta 2020 koskevat tiedot ovat saatavilla EU:n tulo- ja elinolotilastojen tietokannassa. Siihen on myös sisällytetty syksyllä 2021 järjestetyistä kohdennetuista kuulemisista saatu palaute. Euroopan komissio kuuli muun muassa jäsenvaltioita, työmarkkinaosapuolia, kansalaisyhteiskuntaa, myös nuoria, sekä työmarkkinoiden analyysien, sosiaalipolitiikan ja oikeudenmukaisen siirtymän alan asiantuntijoita.

Jotkin olennaisimmat tiedot koskevat seuraavia toimintapoliittisia näkökohtia:

Sen osoittaminen, miten siirtymän työllistämispotentiaali riippuu sekä aktiivisesta tuesta työmarkkinoiden siirtymille ja työpaikkojen luomiselle että työntekijöiden kyvystä omaksua taitoja, jotka soveltuvat työmarkkinoille ja toimialojen toimintaympäristöön, jolle ovat tyypillisiä vihreät työpaikat ja ilmastoystävälliset tuotantoprosessit.

Mallinnusnäytön esittäminen siitä, että verotulojen painopistettä voidaan siirtää työstä ilmastoon liittyvään tulojen tuottamiseen, että ympäristöön kohdistuvia kielteisiä ulkoisvaikutuksia voidaan sisällyttää hintoihin edistämällä aiheuttamisperiaatetta ja että työmarkkinoiden tuloksia voidaan parantaa vähentämällä samalla altistumista ympäristöhaitoille, erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien osalta, sekä siitä, että haitallisten vaikutusten jakaantumista voidaan lieventää kohdennetuilla toimenpiteillä, joilla energiaveroista ja hiilen hinnoittelusta koituvat tulot siirretään takaisin niille kotitalouksille, joille aiheutuu eniten vaikutuksia, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille.

Sen osoittaminen, miten kohdennetuilla investoinneilla energiatehokkuuteen, hiilestä irtautumiseen lämmityksessä, jäähdytyksessä ja liikenteessä, välttämättömien palvelujen – myös vaihtoehtoisten kestävien liikkumISRatkaisujen – saatavuuteen sekä tietoisuuden lisäämiseen, joita täydennetään tarvittaessa haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien ja kotitalouksien väliaikaisella ja kohdennetulla suoralla tulotuella, voidaan varmistaa oikeudenmukainen ja osallistava energiasiirtymä keskittyen niihin henkilöihin ja kotitalouksiin, joihin vaikutukset kohdistuvat eniten – erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja kotitalouksiin.

- **Säätelyn toimivuus ja yksinkertaistaminen**

Ei sovelleta.

- **Perusoikeudet**

Perusoikeuksiin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia ei ole todettu. Aloitteella päinvastoin edistetään Euroopan unionin perusoikeuskirjassa vahvistettuja oikeuksia, mukaan lukien tasa-arvoa ja yhteisvastuuta koskevat luvut, kuten oikeus oikeudenmukaisiin työoloihin (31 artikla), oikeus koulutukseen (14 artikla) ja oikeus sosiaaliturvaan ja toimeentuloturvaan (34 artikla), jossa viitataan sosiaaliturvaetuuksiin ja sosiaalipalveluihin, joilla taataan suoja tietyissä tapauksissa, sekä oikeus toimeentulotukeen ja asumistukeen.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Tämä suositusehdotus ei edellytä lisävaroja EU:n talousarviosta.

EU:n talousarvion mukaiset rahoitusmahdollisuudet, jotka liittyvät oikeudenmukaiseen siirtymään kohti ilmastoneutraaliutta, ovat jo saatavilla eri rahastojen ja ohjelmien tavoitteiden ja toimintalogiikan mukaisesti.⁴⁷

Suositus sisältää ohjeita, joissa viitataan kansallisiin talousarvioihin ja niiden mahdolliseen rooliin suosituksen täytäntöönpanossa.

⁴⁷ Yleiskatsaus asiaankuuluviin rahoitusvälineisiin ja niiden keskinäisiin yhteyksiin sekä niiden rooliin tämän ehdotuksen mukaisesti annettuihin suosituksiin vastaamisessa esitetään yksityiskohtaisemmin tähän asiakirjaan liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa (SWD(2021) 452).

5. LISÄTIEDOT

- **Toteuttamissuunnitelmat, seuranta, arviointi ja raportointijärjestelyt**

Ehdotuksessa esitetään, että komissio seuraa tämän suosituksen täytäntöönpanoa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa.

Lisäksi esitetään, että jäsenvaltiot ottavat tämän neuvoston suosituksen huomioon päivittäessään yhdenmukaisia kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmiaan vuonna 2023 (luonnokset kansallisiksi energia- ja ilmastosuunnitelmiksi) ja 2024 (lopulliset kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat) energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta annetun asetuksen (EU) 2018/1999, jäljempänä 'hallintoasetus', 14 artiklan mukaisesti sekä kansallisia energia- ja ilmastosuunnitelmia koskevia edistymisraporttejaan hallintoasetuksen 17 artiklan mukaisesti. Suosituksessa olisi erityisesti tiedotettava oikeudenmukaisen siirtymän näkökohtien sisällyttämisestä kaikkiin hallintoasetuksen 1 artiklan 2 kohdassa esitettyjen energiaunionin viiden ulottuvuuden toimenpiteisiin ja toimiin. Suosituksessa olisi myös tiedotettava erityisistä kansallisista toimista ja toimenpiteistä, joilla pyritään vastaamaan työllisyyteen, osaamiseen, energiaköyhyyteen ja muihin energian sisämarkkinoiden sosiaalisiin ja jakeluun liittyviin näkökohtiin, kun jäsenvaltiot päättävät toteuttaa tällaisia toimia. Näin ollen sillä tuetaan jäsenvaltioita – erityisesti niitä, joiden kotitalouksista merkittävä osuus on energiaköyhyydessä – jotta ne esittävät yhdenmukaisissa kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissaan politiikat ja toimenpiteet, joilla asiaan vastataan 3 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaisesti, mukaan lukien sosiaalipolitiikan toimenpiteet ja muut asiaa koskevat kansalliset ohjelmat ja politiikat.

Komissio analysoi käytössä olevan monenvälisen valvontamekanismin ja hallintomekanismien avulla siirtymän mahdollisia vaikutuksia, yksilöi henkilöt, joihin vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin, ja antaa tarvittaessa jäsenvaltioille eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä maakohtaisia suosituksia jäsenvaltioiden työllisyys- ja sosiaalipolitiikan suuntaviivojen perusteella.

- **Selittävät asiakirjat (direktiivien osalta)**

Ei sovelleta.

- **Ehdotukseen sisältyvien säännösten yksityiskohtaiset selitykset**

1 ja 2 kohdassa esitetään tämän suosituksen kohde, tavoitteet ja rakenne.

3 kohtaan sisältyvät suosituksessa sovellettavat määritelmät.

4–7 kohdassa jäsenvaltioita suositellaan ottamaan käyttöön ja panemaan täytäntöön kattavia ja johdonmukaisia toimenpidepaketteja oikeudenmukaista vihreää siirtymää varten, jotta tarjotaan aktiivista tukea laadukkaille työpaikoille; että ne varmistavat laadukkaan ja osallistavan koulutuksen ja elinikäisen oppimisen saatavuuden; että ne tarjoavat oikeudenmukaiset veroetus- ja sosiaaliturvajärjestelmät ja että ne varmistavat kohtuuhintaisten välttämättömien palvelujen ja asuntojen saatavuuden osana siirtymää kohti ilmastoneutraaliutta.

8 ja 9 kohdassa suositellaan, että jäsenvaltiot ottavat käyttöön ja panevat täytäntöön muita monialaisia osatekijöitä, joilla edistetään oikeudenmukaista ja osallistavaa vihreää siirtymää, jotta varmistetaan osallistava koko talouden kattava lähestymistapa ja tarjotaan vahvat asiaperusteet, joita tarvitaan luotaessa oikeudenmukaista ja osallistavaa siirtymää edistävää asianmukaista sosiaali- ja työmarkkinapolitiikkaa.

10 kohdassa suositellaan, että jäsenvaltiot hyödyntävät optimaalisesti julkista ja yksityistä rahoitusta, jotta tehokasta taloudellista tukea tarjotaan erityisesti varaamalla ja hyödyntämällä asianmukaisia kansallisia resursseja; että ne suunnittelevat sosiaalisen ilmastorahaston kansallisiin suunnitelmiin sisältyvien toimenpiteiden asianmukaisen yhdistelmän ja että ne varmistavat oikeudenmukaiseen siirtymään liittyvän rahoituksen johdonmukaisen ja optimaalisen käytön kaikkien tasojen, myös EU:n tason, osalta.

11 kohdassa pidetään myönteisenä, että komissio aikoo toteuttaa neuvoston suositukseen liittyviä jatkotoimia, joilla edistetään erityisesti oikeudenmukaista siirtymää koskevaa julkista keskustelua, parannetaan tietopohjaa, metodologista perustaa, seuranta ja ennakkointianalyysia sekä tämän suosituksen täytäntöönpanon edistymisen arviointiprosessia monenvälisen valvonnan puitteissa, erityisesti talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson sekä energiaunionin ja ilmastotoimien yhteydessä.

Ehdotus

NEUVOSTON SUOSITUS

oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 166 artiklan 4 kohdan ja 292 artiklan yhdessä 149 artiklan kanssa,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Kasvihuonekaasupäästöjä on kiireesti vähennettävä, jotta maailman kaikkiin alueisiin vaikuttavaa⁴⁸ merenpinnan nousua ja äärimmäisten sääilmiöiden todennäköisyyttä vähennetään ja jotta ilmaston lämpenemisen vaikutuksiin liittyviä taloudellisia ja sosiaalisia kustannuksia vähennetään⁴⁹. Unioni ja sen jäsenvaltiot ovat ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen (UNFCCC) mukaisesti joulukuussa 2015 hyväksytyn Pariisin sopimuksen⁵⁰, jäljempänä 'Pariisin sopimus', osapuolia, jotka sitoutuvat pitämään maapallon keskilämpötilan nousun selvästi alle 2 celsiusasteessa suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkimään toimiin, joilla lämpötilan nousu saataisiin rajattua 1,5 celsiusasteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan.
- (2) Ilmastonmuutos ja ympäristön tilan heikentyminen aiheuttavat vakavia uhkia, jotka edellyttävät kiireellisiä toimia, kuten hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (IPCC) kuudennessa arviointiraportissa luonnontieteellisestä perustasta viimeksi vahvistettiin. Yhä useammin esiintyvien ilmastoon liittyvien ääri-ilmiöiden, kuten tulvien, helleaaltojen, kuivuuden ja metsäpalojen, aiheuttamat inhimilliset kärsimykset ja taloudelliset tappiot ovat yleistymässä. EU:ssa menetetään niiden vuoksi jo keskimäärin yli 12 miljardia euroa vuodessa⁵¹. Nämä tappiot voivat nousta 175 miljardiin euroon (1,38 %:iin EU:n BKT:stä) vuodessa, jos maapallo lämpenee yli 3 celsiusastetta esiteolliseen aikaan verrattuna. Tappiot ovat 65 miljardia euroa vuodessa, jos maapallo lämpenee 2 celsiusastetta, ja 36 miljardia vuodessa, jos se lämpenee 1,5 celsiusastetta. Tästä aiheutuisi kohtuuttoman suurta vahinkoa tietyille ryhmille, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja alueille, jotka jo ennestään kohtaavat haasteita.

⁴⁸ IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Työryhmä I:n vastaus hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin kuudenteen arviointiraporttiin.

⁴⁹ JRC, PESETA IV, <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>

⁵⁰ Pariisin sopimus (EUVL L 282, 19.10.2016, s. 4).

⁵¹ Euroopan komissio (2021), PESETA IV -tutkimus "Climate change impacts and adaptation in Europe", yhteinen tutkimuskeskus, Sevilla, <http://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>

- (3) Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa⁵² esitetään strategia, jonka mukaan unionista tulee ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa ja kestävä, oikeudenmukaisempi ja vauraampi yhteiskunta, joka kunnioittaa maapallon kestävyysrajoja. Oikeudenmukaisen siirtymän tarve on olennainen osa vihreän kehityksen ohjelmaa, jossa korostetaan, ettei yhtäkään ihmistä tai aluetta saa jättää jälkeen muista. Eurooppalaisessa ilmastolaissa⁵³ asetetaan sitova unionin laajuinen tavoite ilmastoneutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä ja sitova välitavoite kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämisestä unionin sisäisesti vähintään 55 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Vuoteen 2030 ulottuvan kahdeksannen ympäristöä koskevan toimintaohjelman⁵⁴ tavoitteena on myös suojella, hoitaa ja lisätä unionin luonnonpääomaa sekä suojella kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia ympäristöön liittyviltä riskeiltä ja vaikutuksilta.
- (4) Muutos ilmastoneutraaliksi taloudeksi ja yhteiskunnaksi edellyttää kattavia poliittisia toimia ja huomattavia investointeja monilla aloilla, kuten ilmastotoimet, energia, ympäristö, teollisuus, tutkimus ja innovointi⁵⁵. Vuotta 2030 koskevan sitovan unionin tason tavoitteen saavuttamiseksi komissio esitti 14. heinäkuuta 2021 ”55-valmiuspaketin”⁵⁶. Siihen sisältyy ehdotuksia asiaa koskevan lainsäädännön päivittämiseksi, mukaan lukien EU:n päästökauppajärjestelmää⁵⁷, energiaverotusta, energiatehokkuutta ja uusiutuvia energialähteitä koskevat direktiivit, henkilö- ja pakettiautojen hiilidioksidipäästönormeja koskeva asetus, maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien sisällyttämistä koskeva asetus, vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuuria koskeva direktiivi sekä taakanjakoasetus nykyisen päästökauppajärjestelmän ulkopuolisten alojen eli liikenne- ja rakennusalojen osalta. Pakettiin sisältyy myös uusia lainsäädäntöehdotuksia, joilla tuetaan erityisesti puhtaampien polttoaineiden käyttöä ilmailu- ja meriliikenteessä sekä otetaan käyttöön hiilirajamekanismi ja perustetaan sosiaalinen ilmastorahasto, joka liittyy suoraan ehdotettuun rakennuksissa ja tieliikenteessä käytettävien polttoaineiden päästökauppajärjestelmän käyttöönottoon. Paketti, yhdistettynä EU:n tasolla toteutettuihin toimenpiteisiin, joilla tuetaan ja kannustetaan tarvittavia julkisia ja yksityisiä investointeja, auttaa tukemaan ja nopeuttamaan uusien markkinoiden kasvua

⁵² Komission tiedonanto *Euroopan vihreän kehityksen ohjelma*, COM(2019) 640 final.

⁵³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1119, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2021, puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki) (EUVL L 243, 9.7.2021, s. 1).

⁵⁴ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi vuoteen 2030 ulottuvasta yleisestä unionin ympäristöalan toimintaohjelmasta, COM(2020) 652 final.

⁵⁵ EU:ssa tarvitaan infrastruktuurin osalta pelkästään energiajärjestelmiin tällä vuosikymmenellä arviolta 350 miljardin euron vuosittaiset lisäinvestoinnit, jotta vuodeksi 2030 asetetut päästövähennystavoitteet saavutetaan. Lisäksi tarvitaan 130 miljardia euroa muiden ympäristötavoitteiden saavuttamiseen.

⁵⁶ Euroopan komission tiedonanto *Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta*, COM(2021) 550 final.

⁵⁷ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY, markkinavakauseron perustamisesta unionin kasvihuonekaasupäästöjen kauppajärjestelmään ja sen toiminnasta annetun päätöksen (EU) 2015/1814 sekä asetuksen (EU) 2015/757 muuttamisesta, COM(2021) 551 final.

esimerkiksi puhtaiden polttoaineiden ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osalta, mikä vähentää sekä yrityksille että kansalaisille aiheutuvia kestävän siirtymän kustannuksia.

- (5) Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet Eurooppa-neuvoston strategisessa ohjelmassa 2019–2024 varmistamaan oikeudenmukaisen siirtymän ilmastoneutraaliuteen, joka on osallistava ja jossa ketään ei jätetä jälkeen. Kansainvälisellä tasolla jäsenvaltiot ovat hyväksyneet erityisesti YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja ratifioineet Pariisin sopimuksen, jossa viitataan työvoiman oikeudenmukaisen siirtymän tärkeyteen sekä ihmisarvoisen työn ja hyvälaatuisten työpaikkojen edistämiseen. Kansainvälisen työjärjestön suuntaviivat tarjoavat kansainvälisesti vakiintuneen politiikkakehyksen oikeudenmukaiselle siirtymälle kohti ympäristön kannalta kestäviä talouksia ja yhteiskuntia⁵⁸. Lisäksi 54 allekirjoittanutta (valtioita ja työmarkkinaosapuolia) hyväksyivät vuonna 2018 Katowicessa COP-24-ilmastokokouksessa hyväksytyn Sleesian julkilausuman yhteisvastuusta ja oikeudenmukaisesta siirtymästä. Allekirjoittaneisiin kuului Euroopan komissio Euroopan unionin puolesta⁵⁹ ja 21 EU:n jäsenvaltiota. Euroopan unioni ja 10 jäsenvaltiota allekirjoittivat vuonna 2021 Glasgow'ssa COP-26-ilmastokokouksessa hyväksytyn julkilausuman oikeudenmukaisen siirtymän edellytysten tukemisesta kansainvälisesti. Julkilausumassa sitoudutaan sisällyttämään tietoja oikeudenmukaisesta siirtymästä joka toinen vuosi laadittaviin avoimuusraportteihin. Niissä raportoidaan toimintatavoista ja toimenpiteistä kansallisesti määritettyjen panosten saavuttamiseksi.
- (6) Oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus ovat unionin vihreään siirtymään tähtäävän politiikan peruseriaatteita ja sen laajan ja jatkuvan julkisen tuen edellytys. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa korostetaan, että siirtymän on oltava oikeudenmukainen ja osallistava, ihmiset on asetettava etusijalle ja on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden alueiden, teollisuudenalojen, työntekijöiden, kotitalouksien ja kuluttajien tukemiseen, jotka kohtaavat suurimmat haasteet. Lisäksi tiedonannossa *Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi*⁶⁰ korostetaan, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelman täytäntöönpano antaa Euroopalle välineet pyrkiä pidemmälle sikäli kuin on kyse ylöspäin tapahtuvasta lähentymisestä, sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ja yhteisestä vauraudesta.
- (7) Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelmassa⁶¹ korostetaan, että yhtenäisyyttä, koordinoitua ja yhteisvastuuta tarvitaan myös tulevinä vuosina, jotta päästään kohti vihreämpää ja digitaalisempaa, Euroopan kukoistuksen mahdollistavaa vuosikymmentä. Siinä ehdotettiin kolmea EU:n yleistavoitetta vuodeksi 2030: että vähintään 78 prosentilla 20–64-vuotiaista olisi oltava työpaikka vuoteen 2030

⁵⁸ Suuntaviivoissa määritellään oikeudenmukaisen siirtymän käsite ja kehoitetaan päätöksentekijöitä ja työmarkkinaosapuolia edistämään oikeudenmukaista siirtymää maailmanlaajuisella tasolla.

⁵⁹ Neuvoston pääsihteeristö, 14545/1/18 REV1, 26.11.2018.

⁶⁰ Komission tiedonanto *Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi*, COM(2020) 14, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman julkisen kuulemisen käynnistäminen.

⁶¹ Komission tiedonanto *Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva toimintasuunnitelma*, COM(2021) 102 final. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, jonka Euroopan unionin neuvosto, Euroopan parlamentti ja komissio hyväksyivät ja allekirjoittivat Göteborgin huippukokouksessa marraskuussa 2017, ohjaa unionia kohti vahvaa sosiaalista Eurooppaa.

mennessä⁶²; että vähintään 60 prosentin aikuisista olisi osallistuttava vuosittain koulutukseen⁶³ ja että köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien määrää olisi pienennettävä vähintään 15 miljoonalla vuoteen 2030 mennessä⁶⁴. EU:n johtajat suhtautuivat myönteisesti näihin vuoden 2030 yleistavoitteisiin toukokuussa 2021⁶⁵ annetussa Porton julistuksessa ja kesäkuussa 2021 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa.

- (8) Kun oikeat liitännäistoimet ovat käytössä⁶⁶, vihreä siirtymä voi luoda EU:ssa noin miljoona uutta laadukasta työpaikkaa⁶⁷ vuoteen 2030 mennessä ja kaksi miljoonaa työpaikkaa vuoteen 2050⁶⁸ mennessä rakentamisen, tieto- ja viestintätekniikan tai uusiutuvan energian kaltaisilla aloilla. Se tasoittaisi samalla keskitason taitoja vaativien työpaikkojen jatkuvaa vähenemistä, joka johtuu automatisoinnista ja digitalisaatiosta. Pessimistisessä skenaariossa ilmastoneutraaliuteen tähtäävän vihreän siirtymän vaikutukset riittämättömään politiikkayhdistelmään yhdistettyinä voivat johtaa siihen, että BKT laskee unionissa 0,39 prosenttia ja työpaikkoja häviää jopa 0,26 prosenttia⁶⁹.
- (9) Vihreän siirtymän vaikutukset elinkeinoelämään ja työllisyyteen vaihtelevat toimialojen, ammatin, alueen ja maan mukaan, mikä merkitsee työpaikkoihin liittyviä muutoksia eri toimialoilla ja teollisuusekosysteemeissä sekä sitä, että työvoimaa uudelleenkohdennetaan merkittävästi niiden välillä⁷⁰. Yritysten, toimialojen ja ekosysteemien rakenneuudistus ja sopeuttaminen edellyttävät uusien liiketoimintamallien kehittämistä ja merkittävää työvoiman uudelleenkohdentamista eri toimialojen ja alueiden välillä. On odotettavissa, että työpaikkoja menetetään esimerkiksi kaivostoiminnassa tai fossiilisiin polttoaineisiin perustuvassa energiantuotannossa sekä osissa autoteollisuutta. Kierrätysarvon säilyttämistä koskevassa toiminnassa, kestävässä liikenteessä ja energiantuotannossa pitäisi puolestaan syntyä uusia työmahdollisuuksia. Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi noudatettava yksityiskohtaisia lähestymistapoja, joissa keskitytään asianomaisiin

⁶² Tämän yleisen tavoitteen saavuttamiseksi EU:n on pyrittävä vähintään puolittamaan sukupuolten välinen työllisysero vuoteen 2019 verrattuna, alentamaan työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien (15–29-vuotiaiden) nuorten (NEET-nuoret) osuus yhdeksään prosenttiin ja lisäämään virallisen varhaiskasvatuksen tarjontaa.

⁶³ Vähintään 80 prosentilla 16–74-vuotiaista olisi oltava digitaaliset perustaidot, koulunkäynnin keskeyttämistä olisi vähennettävä edelleen ja toisen asteen koulutukseen osallistumista olisi lisättävä.

⁶⁴ Niistä 15 miljoonasta ihmisestä, jotka nostetaan pois köyhyydestä tai sosiaalisesta syrjäytymisestä, vähintään viiden miljoonan olisi oltava lapsia.

⁶⁵ Eurooppa-neuvosto, Porton julistus, 8.5.2021.

⁶⁶ Euroopan komission tiedonanto *Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta*, COM(2021) 550 final.

⁶⁷ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutustenarviointi, joka liittyy tiedonantoon *EU:n ilmastotavoite vuodelle 2030 entistä korkeammalle – Panostetaan ilmastoneutraaliin tulevaisuuteen ihmisten hyväksi*, SWD(2020) 176 final. Ennusteet perustuvat E-QUEST-malliin käyttäen vähän koulutetun työvoiman alemmaa verotusta koskevaa skenaariota.

⁶⁸ Euroopan komissio (2019), *Employment and Social Developments in Europe*, ”Kestävää kasvua kaikkien hyväksi: valintoja sosiaalisen Euroopan tulevaisuutta varten”, 4.7.2019. Perustuen komission tiedonantoon COM(2018) 773 liitettyyn perusteelliseen analyysiin.

⁶⁹ SWD(2020) 176 final.

⁷⁰ SWD(2020) 176 final.

yksittäisiin alueisiin ja ekosysteemeihin, yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja/tai paikallis- ja alueviranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

- (10) Vihreä siirtymä voi osaltaan lisätä tuloja ja vähentää eriarvoisuutta ja köyhyyttä yleisesti, kun luodaan laadukkaita työmahdollisuuksia kaikille ja toteutetaan toimenpiteitä, joilla lievennetään ja ehkäistään energiaköyhyyttä ja liikenneköyhyyttä⁷¹. Se voi siten auttaa torjumaan olemassa olevaa sosioekonomista eriarvoisuutta ja sosiaalista syrjäytymistä, parantamaan terveyttä ja hyvinvointia sekä edistämään tasa-arvoa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä tiettyihin väestöryhmiin, erityisesti niihin, jotka ovat jo ennestään haavoittuvassa asemassa. Näihin sisältyvät erityisesti pieni- ja keskituloiset kotitaloudet, jotka käyttävät suuren osan tuloistaan välttämättömiin palveluihin, kuten energiaan, liikenteeseen ja asumiseen, mikroyritykset sekä pienet ja keskisuuret yritykset. Mallinnuksen tulokset osoittavat, että ympäristöverojen progressiivisuus tai regressiivisyys riippuu suurelta osin verotuksellisten keinojen suunnittelusta, esimerkiksi siitä, missä määrin tuloverojen leikkaukset tai muut tulojen kierrätysvaihtoehdot kohdistetaan pienituloisiin⁷².
- (11) Kierrätysarvon säilyttämistoimet (mukaan lukien korjaukseen, uudelleenkäyttöön ja uudelleenvalmistukseen sekä palvelullistamiseen liittyvät liiketoimintamallit) voivat edistää tavaroiden ja palvelujen kohtuuhintaista ja kestävästä saatavuutta. Ne luovat myös työpaikkoja ja mahdollisuuksia eri pätevyystasoilla – myös naisille, vammaisille ja haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille – näillä aloilla toimivissa yhteisötalouden yrityksissä. Välttämällä uusia hankintoja ne vähentävät merkittävästi hiilidioksidipäästöjä, ja luodut työpaikat ovat sellaisten tuotteiden läheisyydessä, joita on ylläpidettävä tai kunnostettava tai joita jaetaan.
- (12) EU:n tulo- ja elinolotilastojen vuosia 2019–2020 koskevien viimeisimpien saatavilla olevien tietojen⁷³ mukaan energiaköyhyys vaikutti noin kahdeksaan prosenttiin EU:n väestöstä eli yli 35 miljoonaan henkilöön, jotka eivät kyenneet pitämään kotiaan riittävän lämpimänä. Erot olivat merkittäviä jäsenvaltioiden ja eri tuloryhmien välillä.⁷⁴ Energiaköyhyyden seurantakeskus arvioi, että yli 50 miljoonaa Euroopan unionin kotitaloutta kärsii energiaköyhyydestä. Energiaköyhyys, joka johtuu alhaisista tuloista, siitä, että suuri osuus käytettävistä olevista tuloista kuluu energiaan, ja heikosta energiatehokkuudesta, on ollut unionin merkittävä haaste jo jonkin aikaa. Tämä köyhyyden muoto vaikuttaa pienituloisten kotitalouksien lisäksi monen

⁷¹ Euroopan komissio (2019), Employment and Social Developments in Europe, ”Kestävää kasvua kaikkien hyväksi: valintoja sosiaalisen Euroopan tulevaisuutta varten”, luku 5, 4.7.2019; Euroopan komissio (2020), ”Leaving no one behind and striving for more: fairness and solidarity in the European social market economy”, Employment and Social Developments in Europe 2020, luku 4.2.2, 15.9.2020. Yleistä köyhyyttä mitataan tässä yhteydessä käyttämällä sovittua indikaattoria köyhyysriskiasteesta sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun ja siihen liittyvän Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelman vuoden 2030 yleistavoitteen mukaisesti.

⁷² IEEP (2021), Green taxation and other economic instruments: internalising environmental costs to make the polluter pay.

⁷³ Vuoden 2019 EU:n tulo- ja elinolotilastojen tiedot ovat saatavilla kaikista jäsenvaltioista; sen sijaan vuoden 2020 tietoja ei ole vielä saatavilla kaikista jäsenvaltioista.

⁷⁴ Lisäksi jopa 6,2 prosentilla eurooppalaisista eli yli 27 miljoonalla ihmisellä on maksamattomia sähkö-, kaasu- ja vesilaskuja.

jäsenvaltion alemman keskitulotason kotitalouksiin⁷⁵. Myös kotitaloudet, joiden energiatarpeet ovat keskimääräistä suuremmat, kuten lapsiperheet, vammaiset ja ikääntyneet, ovat alttiimpia energiaköyhyydelle⁷⁶ ja sen vaikutuksille. Energiaköyhyys vaikuttaa myös erityisesti naisiin, etenkin yksinhuoltajiin ja ikääntyneisiin naisiin⁷⁷. Energiaköyhyyden lisäksi yhä useammin tunnustetaan liikenneköyhyyden käsite, jos tietyt väestöryhmät eivät kykene saavuttamaan sosiaalisesti ja aineellisesti välttämätöntä liikennepalvelujen tasoa. Ilman oikeita liitännäistoimenpiteitä energia- ja liikenneköyhyyden lieventämiseksi ja ehkäisemiseksi tällaiset riskit lisääntyvät erityisesti siksi, että päästökustannukset sisällytetään hintojen muodostukseen, tai siksi, että tehokkaampiin ja vähemmän päästöjä aiheuttaviin vaihtoehtoihin sopeutumisesta aiheutuu kustannuksia.

- (13) Sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja solidaarisuutta koskevat periaatteet sisältyvät kiinteästi ilmasto-, energia- ja ympäristökehysten suunnitteluun unionin tasolla⁷⁸, myös aiheuttamisperiaatteen ja jäsenvaltioiden välisen taakanjaon kautta. Ne sisältyvät myös joihinkin päästökauppajärjestelmän päästöoikeuksien uudelleenjakotoimiin solidaarisuuden, kasvun ja yhteenliittäntöjen edistämiseksi unionissa. Niitä sovelletaan modernisaatorahastossa, joka tukee vähävaraisimpien jäsenvaltioiden merkittäviä investointitarpeita energiajärjestelmiensä nykyaikaistamiseksi. Lisäksi EU:n energiapolitiikkaa koskevat lainsäädäntöpuitteet tarjoavat jäsenvaltioille välineet, joilla varmistetaan energiaköyhien ja haavoittuvassa asemassa olevien kotitalousasiakkaiden suojeleminen ja vältetään samalla markkinoiden vääristymät⁷⁹. Vaikka näillä välineillä voidaan edistää vihreää siirtymää, niiden tarkoituksena on tarjota keinot tarvittavan suojelun varmistamiseksi yleisemmin, kuten äskettäin annetussa tiedonannossa *Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö*⁸⁰ esitetään. Lisäksi sosiaalisen ilmastorahaston perustaminen auttaisi sellaisia haavoittuvassa asemassa olevia kotitalouksia, liikennepalvelujen käyttäjiä ja mikroyrityksiä, joille aiheutuu vaikutuksia tieliikenteessä ja rakennuksissa käytettävien polttoaineiden päästökaupan käyttöönotosta⁸¹. Tästä rahastosta voidaan käyttää 72,2 miljardia euroa kaudella 2025–2032. Rahasto helpottaa sosiaalisiin vaikutuksiin puuttumista toimenpiteillä ja

⁷⁵ SWD(2019) 579 final.

⁷⁶ Ks. Euroopan parlamentin teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunnan (ITRE) 9. marraskuuta 2016 järjestämän energiaköyhyyttä käsitelleen seminaarin [raportti](#).

⁷⁷ Ks. [Gender perspective on access to energy in the EU \(europa.eu\)](#), [Gender and energy | Euroopan tasa-arvoinstituutti \(europa.eu\)](#), [GFE-Gender-Issues-Note-Session-6.2.pdf \(oecd.org\)](#).

⁷⁸ Sosiaalinen oikeudenmukaisuus sisältyy myös 55-valmiuspakettiin sisältyvien komission ehdotusten suunnitteluun, mukaan lukien ehdotukset energiaverodirektiivistä, energiatehokkuusdirektiivistä, uusiutuvia energialähteitä koskevasta direktiivistä, vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuuria koskevasta direktiivistä, taakanjakoasetuksesta ja sosiaalisen ilmastorahaston perustamisesta.

⁷⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 125), 5 artikla; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2009, maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 211, 14.8.2009, s. 94), 3 artikla.

⁸⁰ COM(2021) 660 final, 13.10.2021.

⁸¹ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sosiaalisen ilmastorahaston perustamisesta, COM(2021) 568 final.

investoinneilla, joilla pyritään vähentämään riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Tämä saadaan aikaan parantamalla rakennusten energiatehokkuutta, vähentämällä rakennusten lämmityksen ja jäähdytyksen hiilidioksidipäästöjä, mukaan lukien uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian integrointi, sekä parantamalla pääsyä päästöttömään ja vähäpäästöiseen liikkuvuuteen ja liikenteeseen haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien, mikroyritysten ja liikennepalvelujen käyttäjien hyväksi. Lisäksi voidaan käyttää tilapäistä suoraa tulotukea haavoittuvassa asemassa olevia kotitalouksia varten, mukaan lukien haavoittuvassa asemassa olevat liikennepalvelujen käyttäjät.

- (14) Jäsenvaltioilla on käytettävissään erilaisia välineitä, joilla ne voivat hahmotella ja koordinoita toimiaan oikeudenmukaisen siirtymän aikaansaamiseksi. Kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissa olisi arvioitava energiaköyhyydessä olevien kotitalouksien määrä ja esitettävä toimenpiteet, joita tarvitaan energiaköyhyyden sosiaalisten ja alueellisten vaikutusten ratkaisemiseksi⁸². Alueellisissa oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa olisi yksilöitävä alueet, joille voidaan myöntää tukea oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta vuoteen 2027 asti⁸³. NextGenerationEU-välineestä rahoitettavissa kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa esitetään uudistuksia ja investointeja, joilla edistetään vihreää siirtymää, osallistavaa kasvua, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, häiriönsietokykyä ja tulevaisuudennäkymiä seuraavaa sukupolvea varten, ja niiden täytäntöönpano ulottuu vuoteen 2026 saakka⁸⁴.
- (15) Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja erityisesti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden ja politiikkojen pohjalta on mahdollista tehostaa politiikkojen suunnittelua kattavasti ja monialaisesti sekä varmistaa menojen johdonmukaisuus EU:n ja kansallisella tasolla. Komission arvioinnissa lopullisista kansallisista energia- ja ilmastosuunnitelmista⁸⁵ todettiin, että ne tarjoavat joitakin energiaköyhyyttä koskevia indikaattoreita ja toimintalinjoja mutta niissä ei aina esitetä selkeää priorisointia oikeudenmukaisen siirtymän rahoitustarpeita varten eikä uudelleen- tai täydennyskoulutusta tai työmarkkinasopeutuksen tukemista varten. Alueellista oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa olisi keskityttävä valittuihin alueisiin, eikä niissä pitäisi esittää yleistä strategiaa ja politiikkaa oikeudenmukaista siirtymää varten kansallisella tasolla. Vaikka uudistukset ja investoinnit, joita ne

⁸² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1999, annettu 11 päivänä joulukuuta 2018, energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 328, 21.12.2018, s. 1).

⁸³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1056, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 1).

⁸⁴ Komission tiedonanto *Euroopan h-hetki: korjaamalla ja kehittämällä parempaa seuraavalle sukupolvelle*; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

⁸⁵ Komission tiedonanto *Kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien EU:n laajuinen arviointi: Vihreän siirtymän ja talouden elpymisen edistäminen yhdenmukaisesti kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien avulla*, COM(2020) 564 final.

tukevat ja auttavat rahoittamaan, on suunniteltu tarjoamaan pysyviä vaikutuksia, sekä alueellista oikeudenmukaista siirtymää koskevien suunnitelmien että elpymis- ja palautumissuunnitelmien voimassaoloaikaa on rajoitettu. Joitakin oikeudenmukaista siirtymää edistäviä toimia toteutetaan myös muiden ohjelmien ja aloitteiden, erityisesti koheesiopolitiikan rahastojen, yhteydessä. Ilmastotoimien sosiaalisen tuen suunnitelmilla on tärkeä tehtävä tukea heikossa asemassa olevia ryhmiä, joihin aiheutuu eniten vaikutuksia tieliikenteessä ja rakennuksissa käytettävien polttoaineiden päästökaupan käyttöönnotosta.

- (16) Unionin oikeudenmukaisella siirtymällä ilmastoneutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä varmistetaan, ettei ketään, etenkin työntekijöitä ja kotitalouksia, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten ja jotka ovat jo ennestään haavoittuvassa asemassa, jätetä jälkeen. Kuten tässä suosituksessa todetaan, jäsenvaltioiden olisi otettava tätä varten käyttöön kattavia toimenpidekokonaisuuksia⁸⁶, vahvistettava monialaisia osatekijöitä, joilla edistetään oikeudenmukaista vihreää siirtymää, sekä hyödynnettävä optimaalisesti julkista ja yksityistä rahoitusta. Toimenpidekokonaisuuksissa olisi otettava huomioon ne henkilöt ja kotitaloudet, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti työpaikkojen menettämistä koskevista syistä mutta myös muuttuvien työolojen ja/tai työtehtäviin liittyvien uusien vaatimusten vuoksi, sekä ne, joille aiheutuu haitallisia vaikutuksia käytettävissä olevien tulojen, menojen ja välttämättömien palvelujen saatavuuden suhteen. Toimenpidekokonaisuuksissa olisi erityisesti – mutta ei yksinomaan – otettava huomioon osana ryhmiä, joihin vaikutukset kohdistuvat eniten, haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset ja kotitaloudet. Näihin kuuluvat etenkin taitojensa, alueellisten työmarkkinatilanteiden tai muiden ominaispiirteidensä, kuten sukupuolen, rodun tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden, iän tai sukupuolisen suuntautumisen, vuoksi työmarkkinoilta kauimmas etäännyneet ihmiset. Lisäksi haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin ja kotitalouksiin voivat kuulua ne, jotka elävät köyhyydessä ja/tai energiaköyhyydessä tai ovat vaarassa joutua köyhyyteen ja/tai energiaköyhyyteen, joilla on liikkumisen esteitä tai joille asumiskustannukset muodostavat liiallisen taakan. Toimenpidekokonaisuudet olisi mukautettava paikallisiin olosuhteisiin ottaen huomioon EU:n haavoittuvimpien ja syrjäisimpien alueiden tarpeet.
- (17) Laadukkaiden työpaikkojen aktiivisessa tukemisessa olisi keskityttävä auttamaan työntekijöitä, työnhakijoita, työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevia henkilöitä (NEET) ja itsenäisiä ammatinharjoittajia, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten. Erityisesti aliedustetut henkilöt, kuten naiset tai henkilöt, joilla on suhteellisesti heikommat valmiudet sopeutua muuttuviin työmarkkinaolosuhteisiin, tarvitsevat tukea työllistyvyytensä parantamiseksi ja työpaikan löytämiseksi tehokkaasta työllisyyden aktiivituesta covid-19-kriisin jälkeen (EASE-järjestelmä) annetun komission suosituksen⁸⁷ mukaisesti. Aiempiin toimintapoliittisiin ohjeisiin⁸⁸ perustuvien

⁸⁶ Erityisesti vuotuiset kestävä kasvun strategiat 2021 ja 2022, euroalueen suositukset 2021 ja maakohtaiset suositukset.

⁸⁷ Komission suositus (EU) 2021/402, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2021, tehokkaasta työllisyyden aktiivituesta covid-19-kriisin jälkeen (EASE-järjestelmä) (EUVL L 80, 8.3.2021, s. 1).

⁸⁸ Erityisesti EASE-järjestelmästä annettu suositus ja lokakuussa 2020 hyväksytyt jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivat, jotka vahvistettiin lokakuussa 2021.

toimenpidekokonaisuuksien olisi näin ollen sisällettävä räätälöityjä toimenpiteitä, joilla tuetaan työhönottoa ja siirtymään liittyviä kannustimia, yrittäjyyttä ja laadukkaiden työpaikkojen luomista koskevia toimenpiteitä erityisesti mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten osalta ja alueilla, joihin vaikutukset kohdistuvat eniten. Niiden olisi myös edistettävä nykyisten työoloja koskevien sääntöjen tehokasta soveltamista ja täytäntöönpanoa sekä tuettava sosiaalisesti vastuullista rakenneuudistusta voimassa olevien sääntöjen ja standardien mukaisesti. Työmarkkinaosapuolilla on keskeinen rooli vihreän siirtymän haasteisiin liittyvien työllisyysvaikutusten ja sosiaalisten seurausten ratkaisemisessa vuoropuhelun avulla.

- (18) Laadukkaan, osallistavan ja kaikille avoimen koulutuksen ja elinikäisen oppimisen saatavuus on olennaisen tärkeää varmistettaessa, että työvoimalla on tarvittavat taidot vihreän siirtymän aikaansaamiseksi. Oikeudenmukaisen siirtymän näkökohdat olisi näin ollen sisällytettävä kansallisten osaamisstrategioiden kehittämiseen ja täytäntöönpanoon Euroopan osaamisohjelman ja päivitetyn Euroopan uuden teollisuusstrategian mukaisesti⁸⁹. Myös osaamissopimuksen mukaiset osaamiskumppanuudet ovat tärkeä edistävä tekijä. Ajan tasalla olevan työmarkkinoita ja osaamista koskevan tiedon hankinta ja ennakointi, myös alueellisella, alakohtaisella ja ammatillisella tasolla, mahdollistaa asiaankuuluvien ammattikohtaisten ja monialaisten osaamistarpeiden tunnistamisen ja ennakkoinnin ja on myös perusta opetussuunnitelmien mukauttamiselle vihreän siirtymän osaamistarpeisiin. Ammatillisen koulutuksen olisi tarjottava nuorille ja aikuisille, erityisesti naisille, vihreän siirtymän hallintaan tarvittavat taidot⁹⁰. Oppisopimuskoulutus ja palkallinen harjoittelu, mukaan lukien vahvat koulutusjaksot erityisesti nuorille, edistävät osaltaan työmarkkinoille siirtymistä, erityisesti ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistäviä toimintoja, sekä aloja, joilla on erityisiä osaamisvajeita. Aikuisten osallistumisen lisäämistä elinikäiseen oppimiseen olisi edistettävä, jotta voidaan vastata täydennys- ja uudelleen koulutustarpeisiin, muun muassa antamalla henkilöille mahdollisuus hakea heidän tarpeisiinsa mukautettua koulutusta ja tarjoamalla lyhytkestoisia, laadukkaita kursseja vihreää siirtymää koskevista taidoista. Tämä perustuu mikrotutkintoja koskevaan eurooppalaiseen lähestymistapaan, mikä helpottaa myös tällaisten kurssien tulosten arvottamista ja tunnustamista.
- (19) Vero-, etuus- ja sosiaaliturvajärjestelmien koostumusta olisi tarkasteltava uudelleen vihreästä siirtymästä johtuvien erityistarpeiden perusteella. Tässä otetaan huomioon myös aiheuttamisperiaate ja seuraavat vaatimukset: että liitännäistoimilla ei oteta käyttöön tukia fossiilisten polttoaineiden kuluttamiseksi, että kuluttajia ei lukita tiettyyn tekniikkaan ja että kannustimia rakennusten peruskorjauksiin, lämpöenergiajärjestelmien korvaamiseen tai energiatehokkuustoimenpiteisiin ei vähennetä. Eri politiikkojen yhdistelmällä voidaan tukea haavoittuvimmassa asemassa olevia kotitalouksia ja työntekijöitä, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten. Kansallisesta ja yksilöllisestä tilanteesta riippuen tämä voi tarkoittaa esimerkiksi

⁸⁹ Euroopan komission tiedonanto *Vuoden 2020 uuden teollisuusstrategian päivittäminen: vahvemmat sisämarkkinat Euroopan elpymistä varten*, COM(2021) 350 final.

⁹⁰ Neuvoston suositus, annettu 24 päivänä marraskuuta 2020, kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta (EUVL C 417, 2.12.2020, s. 1).

verotuksen siirtämistä pois työstä kohti ilmasto- ja ympäristötavoitteita energiaverodirektiivin⁹¹ tarkistamista koskevan ehdotuksen mukaisesti, työttömyyskorvausjärjestelmien tarkistamista ja/tai tarvittaessa väliaikaista ja kohdennettua suoraa tulotukea. Sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden järjestelmiä voidaan arvioida ja tarvittaessa mukauttaa vihreän siirtymän perusteella, erityisesti toimeentuloturvan takaamiseksi etenkin työpaikasta toiseen siirtymisen aikana sekä riittävien sosiaali-, terveys- ja hoitopalvelujen tarjoamiseksi asianmukaisen sosiaalisen infrastruktuurin avulla erityisesti alueilla, joihin vaikutukset kohdistuvat eniten (esimerkiksi maaseudulla ja syrjäisillä alueilla). Tällä tavoin ehkäistään sosiaalista syrjäytymistä ja torjutaan terveysriskejä. Jotta fyysistä ja taloudellista sietokykyä ilmastonmuutoksen peruuttamattomia vaikutuksia vastaan voidaan parantaa osallistavalla tavalla, on edistettävä riskitietoisuutta, riskien vähentämistä ja riskinsiirtoratkaisuja. Tämä saadaan aikaan erityisesti lisäämällä vakuutusratkaisujen saatavuutta sekä investoimalla katastrofiriskien hallintaan ja sopeutumistoimiin, joilla vähennetään ilmastonmuutoksen fyysisiä vaikutuksia ja siten tappioita ja ilmastonsuojeluvajetta, ottaen huomioon mikroyritykset, pienet ja keskisuuret yritykset sekä maaseutualueet ja syrjäiset alueet. Katastrofiriskien hallintaa, mukaan lukien pelastuspalvelujärjestelmiä kansallisella ja EU:n tasolla, olisi vahvistettava ilmastoon liittyvien häiriöiden ehkäisemiseksi sekä niihin valmistautumiseksi ja vastaamiseksi.

- (20) Kaikilla on oikeus saada laadukkaita välttämättömiä palveluja, kuten energia, liikenne, puhtaanapito, rahoituspalvelut ja digitaalinen viestintä, ja tukea tällaisten palvelujen yhdenvertaiselle saatavuudelle olisi annettava apua tarvitseville⁹². Kaikille tarvitseville on myös tarjottava sosiaalista vuokra-asuntoa tai laadukasta asumisapua⁹³. Lisäksi pieni- ja keskituloiset kotitaloudet, heikossa asemassa olevat asiakkaat, mukaan lukien loppukäyttäjät, energiaköyhyydestä kärsivät tai sen uhkaamat ihmiset ja sosiaaliperusteisissa asunnoissa asuvat ihmiset voivat hyötyä energiatehokkuus etusijalle -periaatteen soveltamisesta. Energiankuluttajien suojelemisen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen lisäksi tarvitaan erityistoimenpiteitä energiaköyhyyden perimmäisten syiden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi erityisesti edistämällä energiatehokkuuden parantamiseen suunnattuja investointeja, etenkin sosiaalisen asuntotarjonnan alalla, energiatehokkuudesta annetun direktiivin uudelleenlaadintaa koskevan ehdotuksen⁹⁴, joka hyväksyttiin 14. heinäkuuta 2021, sekä rakennusten energiatehokkuudesta annetun direktiivin uudelleenlaadintaa koskevan ehdotuksen⁹⁵, joka hyväksyttiin 14. joulukuuta 2021, mukaisesti. Niissä

⁹¹ Ehdotus neuvoston direktiiviksi energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan unionin kehyksen uudistamisesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 563 final.

⁹² Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, 17. marraskuuta 2017 annettu Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission juhlallinen julistus, periaate 20.

⁹³ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, 17. marraskuuta 2017 annettu Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission juhlallinen julistus, periaate 19, a kohta.

⁹⁴ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 558 final.

⁹⁵ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiatehokkuudesta 19 päivänä toukokuuta 2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/31/EU muuttamisesta

käsitellään lisäksi peruskorjauksen muita kuin taloudellisia esteitä, kuten jakautuneita kannustimia, mukaan lukien omistajien ja vuokralaisten väliset järjestelyt ja yhteisomistusrakenteet. Tässä yhteydessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota tiettyihin energiaköyhyydelle alttiimpiin ryhmiin, kuten naisiin, vammaisiin, vanhuksiin, lapsiin ja henkilöihin, jotka kuuluvat rodulliseen tai etniseen vähemmistöön. Olemassa oleviin ja uusiin liikkuvuushaasteisiin voidaan vastata tukitoimenpiteillä ja tarvittavan infrastruktuurin, kuten joukkoliikenteen, kehittämisellä. Kestävän liikkuvuuden ja erilaisten liikennemuotojen, kuten yksityisen ja julkisen liikenteen, kohtuuhintaisuus, saavutettavuus ja turvallisuus ovat keskeisiä tekijöitä varmistettaessa, että kaikki hyötyvät vihreästä siirtymästä ja ovat osa sitä. Kaupunkiliikenteellä on tässä yhteydessä merkittävä rooli, mikä käy ilmi myös 14. joulukuuta 2021 hyväksytystä EU:n kaupunkiliikennettä koskevasta kehyksestä⁹⁶.

- (21) Koko talouden kattavalla lähestymistavalla oikeudenmukaiseen siirtymään olisi tuettava poliittisia toimia perustuen päätöksenteon koordinointiin ja tehostettuihin toimintavalmiuksiin kaikilla tasoilla ja kaikilla asiaankuuluvilla politiikan aloilla. Siinä olisi myös annettava aktiivinen rooli alue- ja paikallisviranomaisille, työmarkkinaosapuolten osallistumiselle kaikilla tasoilla ja kaikissa vaiheissa sekä kansalaisyhteiskunnan ja sidosryhmien tehokkaalle ja vaikuttavalle osallistumiselle. Tällaisella koordinoinnilla ja osallistumisella voitaisiin varmistaa, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelman oikeudenmukaisuutta ja solidaarisuutta koskevat periaatteet sisällytetään alusta alkaen politiikan suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja seurantaan. Tämä tarjoaa perustan vihreää siirtymää edistävien osallistavien politiikkojen laajalle ja pitkäjänteiselle tuelle.
- (22) Vahva tietopohja on keskeisessä asemassa, kun otetaan käyttöön vakaalla pohjalla olevaa sosiaali- ja työmarkkinapolitiikkaa, jolla varmistetaan oikeudenmukainen ja osallistava siirtymä. Tältä osin määritelmien, käsitteiden, luokitusten ja menetelmien asteittainen yhdenmukaistaminen ja johdonmukaisuus, erityisesti energiaköyhyydestä annetun komission suosituksen (EU) 2020/1563⁹⁷ perusteella, helpottaa arviointeja ja niiden vertailtavuutta. Tutkimuksen ja innovoinnin alan lisätoimenpiteillä voidaan täydentää tietopohjaa, jota voidaan hyödyntää politiikassa ja julkisessa keskustelussa. Vuoropuhelu suuren yleisön ja keskeisten sidosryhmien kanssa esimerkiksi arviointien tuloksista, ennakoinnista ja seurannasta voi puolestaan edistää päätöksentekoa ja lisätä osallisuutta.
- (23) Asianmukaisia yksityiskohtaisia ja korkealaatuisia tietoja ja indikaattoreita tarvitaan erityisesti ilmastonmuutospoliitiikan työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutusten arvioimiseksi. Tällaiset tiedot ja indikaattorit eivät ole tällä hetkellä kokonaisuudessaan saatavilla. Vaikka esimerkiksi energiaköyhyyden mittaamisessa on edistytty jonkin verran, liikenneköyhyyden arvioimiseksi voitaisiin kehittää indikaattoreita. Seurantaa ja arviointia voidaan vahvistaa useilla toimilla, joissa

(sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä toukokuuta 2018 annetulla direktiivillä (EU) 2018/844/EU), COM(2021) 802 final.

⁹⁶ Komission tiedonanto *The European Urban Mobility Framework*, COM(2021) 811.

⁹⁷ Komission suositus (EU) 2020/1563, annettu 14 päivänä lokakuuta 2020, energiaköyhyydestä (EUVL L 357, 27.10.2020, s. 35).

keskitytään indikaattoreihin, tulostauluihin sekä pienimuotoisiin pilottihankkeisiin ja politiikkakokeiluihin. Toimet voivat perustua olemassa oleviin tulostauluihin, kuten sosiaali-indikaattoreiden tulostauluun ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tulostauluun, tai niissä voidaan hyödyntää niitä. Tulostauluihin sisältyy merkityksellistä tietoa oikeudenmukaista siirtymää koskevan politiikan erityisistä näkökohdista.

- (24) Lisäksi julkisen ja yksityisen rahoituksen optimaalinen ja tehokas käyttö sekä kaikkien saatavilla olevien resurssien mobilisointi ja tehokas hyödyntäminen ovat erityisen tärkeitä vihreästä siirtymästä johtuvien merkittävien investointitarpeiden vuoksi. Unionin tasolla asiaankuuluvia toimia tuetaan EU:n talousarvion ja NextGenerationEU-välineen kautta. Ne toteutetaan seuraavien välineiden puitteissa: elpymis- ja palautumistukiväline, oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi, mukaan lukien oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF-rahasto), Euroopan sosiaalirahasto plussa (ESR+), Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), koheesiorahasto, koheesiota ja Euroopan alueita tukeva elpymisapu (REACT-EU-väline), Erasmus+-ohjelma ja Euroopan globalisaatorahasto (EGR), Life-ohjelma, Horisontti Eurooppa -puiteohjelma, modernisaatorahasto⁹⁸, sosiaalinen ilmastorahasto ja yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) rahastot. Lisäksi komissio tukee jäsenvaltioita teknisen tuen välineellä, joka tarjoaa räätälöityä teknistä asiantuntemusta uudistusten suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, mukaan lukien niiden, jotka edistävät oikeudenmukaista siirtymää kohti hiilineutraaliutta.
- (25) Talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso on EU:n talous- ja työllisyyspolitiikan koordinointikehys, myös kun kyse on vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvistä taloudellisesti ja sosiaalisesti merkittävistä näkökohdista. Sillä on elpymisvaiheessa ja vihreän siirtymän ja digitaalisen muutoksen edistämisessä edelleen tämä rooli. Se rakentuu kilpailukykyisen kestävyys neljän ulottuvuuden ympärille kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Komissio seuraa eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa tarkasti sosioekonomisia tuloksia ja vaikutuksia sekä ehdottaa tarvittaessa kohdennettuja maakohtaisia suosituksia sen varmistamiseksi, ettei ketään jätetä jälkeen. Ensisijaisena tavoitteena on, että suositus täydentää elpymis- ja palautumistukivälineestä tuettuja toimenpiteitä. Tämän suosituksen seuranta tapahtuu siksi eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä ja perustuu asianmukaisiin arviointeihin, poliittisten vaikutusten arviointiin ja tässä suosituksessa annettujen ohjeiden täytäntöönpanotilanteeseen.
- (26) Lisäksi jäsenvaltioiden olisi osana kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmiansa luonnosta (vuonna 2023) ja lopullista päivitystä (vuonna 2024) hallintoasetuksen⁹⁹ 14 artiklan mukaisesti hyödynnettävä tätä suositusta tarkastellakseen työllisyyden, sosiaalisten ja jakeluun liittyvien vaikutusten arviointien ja oikeudenmukaista siirtymää koskevien näkökohtien sisällyttämistä energiaunionin viiteen ulottuvuuteen ja tehostettava edelleen poliittisia toimenpiteitä näiden vaikutusten tarkastelemiseksi keskittyen erityisesti energiaköyhyys.

⁹⁸ EU:n talousarvion ja NextGenerationEurope-välineen ulkopuolella.

⁹⁹ Hallintoasetuksen (EU) 2018/1999 14 artiklan mukaisesti.

- (27) Lisäksi tämän suosituksen täytäntöönpanon seuranta voi perustua olemassa olevaan näyttöön vakiintuneissa monenvälisissä valvontaprosesseissa erityisesti eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Neuvosto tai komissio voi pyytää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 150 ja 160 artiklan mukaisesti työllisyyskomiteaa ja sosiaalisen suojelun komiteaa tarkastelemaan tämän suosituksen täytäntöönpanoa toimivaltaansa kuuluvilla aloilla komission asianmukaisen raportoinnin ja muun monenvälisen valvonnan perusteella. Komissio pyrkii näiden seikkojen perusteella parantamaan tietojen saatavuutta, päivittämään, kehittämään ja käyttämään puitteita ja metodologista ohjausta, muun muassa energiaköyhyyden ja liikenneköyhyyden sekä ympäristöön liittyvän eriarvoisuuden mittaamiseksi sekä poliittisten toimenpiteiden tehokkuuden ja tosiasiallisten vaikutusten arvioimiseksi.

ON ANTANUT TÄMÄN SUOSITUKSEN:

TAVOITE

- (1) Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden mukaisesti tämän suosituksen tavoitteena on varmistaa, että unionin siirtyminen ilmastoneutraaliin ja ympäristön kannalta kestäväan talouteen vuoteen 2050 mennessä on oikeudenmukainen eikä jätä ketään jälkeen.
- (2) Jäsenvaltioita kehoitetaan tätä tarkoitusta varten hyväksymään ja tarvittaessa tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa panemaan täytäntöön kattavia ja johdonmukaisia toimenpidekokonaisuuksia, joissa käsitellään työllisyyttä ja sosiaalisia näkökohtia oikeudenmukaisen siirtymän edistämiseksi kaikissa politiikoissa, erityisesti ilmasto-, energia- ja ympäristöpolitiikassa, sekä hyödyntämään optimaalisesti julkista ja yksityistä rahoitusta.

MÄÄRITELMÄT

- (3) Tässä suosituksessa sovelletaan seuraavia määritelmiä:
- (a) 'Vihreällä siirtymällä' tarkoitetaan EU:n talouden ja yhteiskunnan siirtymistä kohti ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista ensisijaisesti toimintalinjojen ja investointien kautta eurooppalaisen ilmastolain, jossa asetetaan velvoite saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä, Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja Pariisin sopimuksen mukaisesti.
- (b) 'Ilmasto- ja ympäristötavoitteilla' tarkoitetaan seuraavia asetuksessa (EU) 2020/852¹⁰⁰ säädettyjä kuutta tavoitetta: ilmastomuutoksen hillintä; ilmastomuutokseen sopeutuminen; vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu; siirtyminen kiertotalouteen; ympäristön

¹⁰⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/852, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2020, kestävästä sijoittamisesta helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta (EUVL L 198, 22.6.2020, s. 13) (luokitusjärjestelmäasetus), joka tarjoaa yhteisen luokitusjärjestelmän kestäväälle taloudelliselle toiminnalle.

pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen.

- (c) 'Henkilöillä ja kotitalouksilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten' tarkoitetaan niitä, joiden tosiasiallista pääsyä laadukkaisiin työpaikkoihin, mukaan lukien itsenäinen ammatinharjoittaminen, ja/tai koulutukseen ja/tai kunnolliseen elintasoon ja peruspalveluihin on merkittävästi rajoitettu tai se on vaarassa rajoittua vihreän siirtymän suorana tai välillisenä seurauksena.
- (d) 'Haavoittuvassa asemassa olevilla ihmisillä ja kotitalouksilla' tarkoitetaan niitä, jotka vihreästä siirtymästä riippumatta kohtaavat tilanteita tai ovat vaarassa joutua tilanteisiin, joissa pääsy laadukkaisiin työpaikkoihin, mukaan lukien itsenäinen ammatinharjoittaminen, ja/tai koulutukseen ja/tai kunnolliseen elintasoon ja peruspalveluihin on merkittävästi rajoitettu, minkä vuoksi niillä on heikot valmiudet sopeutua vihreän siirtymän seurauksiin.
- (e) 'Mikroyrityksillä sekä pienillä tai keskisuurilla yrityksillä' tarkoitetaan yrityksiä, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa ja/tai taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa, komission asetuksen (EU) N:o 651/2014¹⁰¹ liitteessä I olevan 3–6 artiklan mukaisesti laskettuna.
- (f) 'Energiaköyhyydellä' tarkoitetaan uudelleenlaaditun energiatehokkuusdirektiivin¹⁰² 2 artiklan 49 kohdassa määritettyä tilannetta eli "sitä, että kotitaloudella ei ole mahdollisuutta saada olennaisia energiapalveluja, jotka luovat perustan kohtuulliselle elintasolle ja terveydelle, mukaan lukien riittävä lämmitys, jäähdytys, valaistus ja sähkölaitteiden käyttöön tarvittava energia, kulloisessakin kansallisessa tilanteessa ja nykyinen sosiaalipolitiikka ja muut asiaankuuluvat politiikat huomioon ottaen"¹⁰³.
- (g) 'Peruspalveluilla' tarkoitetaan laadukkaita palveluita, joihin sisältyvät vesihuolto, puhtaanapito, energia, liikenne, rahoituspalvelut ja digitaalinen viestintä; tukea tällaisten palvelujen saamiseksi olisi tarjottava sitä tarvitseville Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteen 20 mukaisesti, ja samalla olisi tarjottava mahdollisuuksia kustannussäästöihin muun muassa uudelleenkäyttöä, korjaamista, lahjoittamista ja jakamista koskevien palvelujen avulla.
- (h) 'Toimenpidekokonaisuudella' tarkoitetaan kattavaa ja johdonmukaista kokonaisuutta, jossa työllisyyttä ja osaamista koskevat ja sosiaalipoliittiset toimet yhdistetään ilmasto-, energia-, liikenne- ja ympäristöpolitiikkaan sekä

¹⁰¹ Komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 187, 26.6.2014, s. 1).

¹⁰² Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 558 final.

¹⁰³ Vaikka 'haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden' käsite on jätetty jäsenvaltioiden määriteltäväksi, se käsittää kotitaloudet, jotka eivät kykene lämmittämään tai jäähdyttämään kotejaan riittävästi ja/tai joilla on maksamattomia sähkö-, kaasu- ja vesilaskuja energiaköyhyyttä koskevan komission suosituksen mukaisesti, C(2020) 9600 final (EUVL L 357, 27.10.2020, s. 35).

muihin vihreää siirtymää koskeviin politiikkoihin hyvin koordinoitulla lähestymistavalla, joka perustuu yhteen tai useampaan kansalliseen strategiaan ja/tai toimintasuunnitelmaan ja jossa hyödynnetään tarvittaessa EU:n tason koordinointi- ja hallintomekanismeja.

OIKEUDENMUKAISTA VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ KOSKEVAT TOIMENPIDEKOKONAISUUDET

- (4) Jotta voidaan tarjota aktiivista tukea laadukkaalle työllisyydelle oikeudenmukaista siirtymää varten ja perustaa toimet tehokkaasta työllisyyden aktiivituesta annettuun suositukseen, jäsenvaltioita kannustetaan tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa harkitsemaan seuraavia toimenpiteitä, joilla tuetaan henkilöitä, joille aiheutuu eniten vaikutuksia vihreästä siirtymästä, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, ja tarvittaessa tarjotaan heille tukea siirtyä työsuhteen tai itsenäisen ammatinharjoittamisen avulla kohti ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistävää taloudellista toimintaa:
- (a) Tuetaan tehokkaasti laadukkaiden työpaikkojen saatavuutta erityisesti työnhakua koskevalla räätälöidyllä neuvonnalla ja joustavilla, moduuleista koostuvilla oppimiskursseilla, jotka koskevat tarvittaessa myös vihreitä ja digitaalisia taitoja. Tarkastellaan myös hyvin suunniteltuja, kohdennettuja ja aikasidonnaisia työllistymisohjelmia, joilla valmennetaan edunsaajia, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, koulutuksen avulla jatkuvaan työmarkkinoille osallistumiseen.
 - (b) Hyödynnetään tehokkaasti kohdennettuja ja hyvin suunniteltuja palkkaus- ja siirtymäkannustimia, muun muassa tarkastelemalla palkka- ja työhönottotukien ja sosiaaliturvamaksuihin liittyvien kannustimien asianmukaista käyttöä, jotta työmarkkinasiirtymiä ja eri maiden ja alueiden välistä työvoiman liikkuvuutta tuetaan, ottaen huomioon vihreän siirtymän mahdollisuudet ja haasteet.
 - (c) Edistetään yrittäjyyttä, mukaan lukien yhteisötalouden yritykset¹⁰⁴, erityisesti alueilla, joilla on siirtymähaasteita, ja tarvittaessa aloilla, jotka edistävät ilmasto- ja ympäristötavoitteita, kuten kiertotalous. Tuen tarjontaa varten olisi yhdistettävä taloudellisia toimenpiteitä, kuten avustuksia, lainoja tai pääomaa, ja muita kuin taloudellisia toimenpiteitä, kuten koulutus- ja neuvontapalveluja, jotka on räätälöity yrityksen elinkaaren kuhunkin vaiheeseen. Tuen olisi oltava osallistavaa ja aliedustettujen ja heikommassa asemassa olevien ryhmien saatavilla.
 - (d) Edistetään työpaikkojen luomista erityisesti alueilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, ja tarvittaessa aloilla, joilla edistetään ilmasto- ja ympäristötavoitteita, kuten kiertotalous, helpottamalla mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten rahoituksen saatavuutta ja markkinoille pääsyä, erityisesti kun kyse on yrityksistä, jotka edistävät ilmasto- ja

¹⁰⁴ Komission tiedonanto *Ihmisten hyväksi toimivan talouden rakentaminen: yhteisötalouden toimintasuunnitelma*, COM(2021) 778 final.

ympäristötavoitteita, jotta kilpailukykyä, innovointia ja työllisyyttä voidaan tukea sisämarkkinoilla, myös strategisesti merkittävillä aloilla ja ekosysteemeissä kansallisissa ja paikallisissa yhteyksissä.

- (e) Varmistetaan työoloja, erityisesti työterveyttä ja -turvallisuutta, työn organisointia ja työntekijöiden osallistumista koskevien nykyisten sääntöjen tehokas täytäntöönpano ja valvonta, jotta siirtymän aikana voidaan turvata työpaikkojen laatu, myös ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistävässä taloudellisessa toiminnassa.
 - (f) Edistetään sosiaalisesti vastuullisia julkisia hankintoja koskevien vaatimusten¹⁰⁵ soveltamista muun muassa sellaisten sosiaalisten hankintaperusteiden avulla, joilla luodaan mahdollisuuksia henkilöille, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, ja edistetään samalla vihreitä hankintaperusteita.
 - (g) Huolehditaan työntekijöiden ja heidän edustajiensa täysipainoisesta ja mielekkästä osallistumisesta muutosten ennakointiin ja rakenneuudistusten hallinnointiin, mukaan lukien vihreään siirtymään liittyvät prosessit, muutosten ennakointia ja rakenneuudistusta koskevan EU:n laatukehityksen¹⁰⁶ mukaisesti.
- (5) Jotta voidaan varmistaa yhtäläinen pääsy laadukkaaseen, osallistavaan koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä yhtäläiset mahdollisuudet, jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan seuraavia toimenpiteitä, jotka toteutetaan tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa erityisesti, jotta tuetaan ihmisiä ja kotitalouksia, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, ja etenkin niitä, jotka ovat haavoittuvassa asemassa.
- (a) Sisällytetään vihreän siirtymän työllisyys- ja sosiaaliset näkökohdat Euroopan osaamisohjelman mukaisten kansallisten osaamisstrategioiden kehittämiseen ja täytäntöönpanoon; perustetaan ja ohjataan ennakoivasti osaamissopimuksen mukaisia sidosryhmien kumppanuuksia varmistaen erityisesti, että taidot ovat sellaisten asiaankuuluville teollisille ekosysteemeille yhteisesti luotujen siirtymäväylien keskiössä, joilla edistetään ilmasto- ja ympäristötavoitteita.
 - (b) Hankitaan ajantasaista tietoa työmarkkinoista ja taidoista, ennakoidaan niiden kehitystä sekä tunnistetaan ja ennakoidaan ammattikohtaisia ja monialaisia taitotarpeita. Hyödynnetään olemassa olevia välineitä ja aloitteita, mukaan lukien työmarkkinaosapuolten ja asiaankuuluvien sidosryhmien asiantuntemus ja niiden kanssa tehtävä yhteistyö. Mukautetaan opetussuunnitelmia vastaavasti.

¹⁰⁵ Yhdenmukaisesti seuraavien asiakirjojen kanssa: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 151, 7.6.2019, s. 70); komission tiedonanto *Sosiaalinen ostaminen: opas sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa – 2. laitos* (EUVL C 237, 18.6.2021, s. 1).

¹⁰⁶ Komission tiedonanto *Muutosten ennakointia ja rakenneuudistusta koskeva EU:n laatukehitys*, COM(2013) 882 final.

- (c) Tarjotaan laadukasta ja osallistavaa peruskoulutusta, mukaan lukien ammatillinen koulutus, joka tarjoaa oppijoille vihreän siirtymän edellyttämiä taitoja ja osaamista. Kestävyyteen perehtymisen, mukaan lukien tiede, teknologia, tekniikka ja matematiikka (STEM-aineet), tieteidenväliset lähestymistavat ja digitaaliset taidot, olisi oltava näiden ohjelmien olennainen osa. Toteutetaan naisille ja muille tällä hetkellä kyseisillä ammattialoilla aliedustettuina oleville ryhmille suunnattuja erityistoimia.
- (d) Otetaan käyttöön tai vahvistetaan oppisopimuskoulutuksen ja palkallisen harjoittelun, jossa painotetaan vahvasti koulutusta, tukijärjestelmiä etenkin mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten osalta, mukaan lukien ne, jotka edistävät ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista, sekä niiden alojen osalta, joilla on erityisiä osaamisvajeita, kuten rakentamisen ja tieto- ja viestintätekniikan alat. Tällaisia järjestelmiä olisi seurattava ja arvioitava ja niillä olisi turvattava työpaikkojen laatu laadukkaan ja tehokkaan oppisopimuskoulutuksen eurooppalaisten puitteiden¹⁰⁷ ja harjoittelun laatupuitteiden¹⁰⁸ mukaisesti.
- (e) Lisätään aikuisten osallistumista koulutukseen koko työelämän ajan vihreää siirtymää koskevien täydennys- ja uudelleen koulutustarpeiden mukaisesti. Tämä voidaan toteuttaa varmistamalla, että tukea on saatavilla työpaikkakoulutukseen, ammatilliseen siirtymään ja monialaisiin taitoihin, jotta siirtymistä kasvusuuntaisiin aloihin ja taloudelliseen toimintaan helpotetaan. Annetaan tätä varten koulutusoikeuksia ehdotetun yksilöllisiä oppimistilejä koskevan neuvoston suosituksen¹⁰⁹ mukaisesti, myös palkallisen koulutusvapaan ja uraohjauksen avulla. Tuetaan lyhytkestoisten, laatuvarmistettujen ja laajalti tunnustettujen kurssien kehittämistä mikrotutkintoja koskevan eurooppalaisen lähestymistavan¹¹⁰ pohjalta.
- (6) Jotta varmistetaan veroetusjärjestelmien ja sosiaaliturvajärjestelmien jatkuva oikeudenmukaisuus vihreän siirtymän yhteydessä ja otetaan huomioon sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta annettu suositus¹¹¹, jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan seuraavia toimenpiteitä, joilla tuetaan ihmisiä ja kotitalouksia, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti niitä, jotka ovat haavoittuvassa asemassa, jotta tuetaan työmarkkinoiden siirtymiä, mukaan lukien siirtymät kohti taloudellista toimintaa, jolla edistetään ilmasto- ja ympäristötavoitteita, sekä ehkäistään ja lievennetään energia- ja liikenneköyhyyttä ja politiikkatoimien haitallisia vaikutuksia:

¹⁰⁷ Neuvoston suositus, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2018, laadukkaan ja tehokkaan oppisopimuskoulutuksen eurooppalaisista puitteista (EUVL C 153, 2.5.2018, s. 1).

¹⁰⁸ Neuvoston suositus, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2014, harjoittelun laatupuitteista (EUVL C 88, 27.3.2014, s. 1).

¹⁰⁹ Ehdotus neuvoston suositukseksi yksilöllisistä oppimistileistä, COM(2021) 773 final.

¹¹⁰ Ehdotus neuvoston suositukseksi eurooppalaisesta lähestymistavasta mikrotutkintoihin elinikäisen oppimisen ja työllistettävyyden tukemiseksi, COM(2021) 770 final.

¹¹¹ Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä marraskuuta 2019, sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta (EUVL C 387, 15.11.2019, s. 1).

- (a) Arvioidaan ja tarvittaessa mukautetaan verotusjärjestelmiä ilmastoneutraaliuteen siirtymisestä aiheutuvien haasteiden huomioon ottamiseksi, erityisesti siirtämällä verorasitusta pois työstä ja kaventamalla matalan ja keskitulotason ryhmien verokiilaa siirtyen muihin verolähteisiin, jotka edistävät ilmasto- ja ympäristötavoitteita, ehkäisevät ja lieventävät haitallisia vaikutuksia, säilyttävät välittömän verotuksen progressiivisen luonteen ja turvaavat asianmukaisten sosiaaliturva- ja investointitoimenpiteiden rahoituksen erityisesti vihreään siirtymiseen tähtäävien toimenpiteiden osalta.
 - (b) Arvioidaan ja tarvittaessa mukautetaan sosiaalisen suojelun järjestelmiä ja sosiaalista osallisuutta koskevia politiikkoja vihreän siirtymän aiheuttamien työllisyys-, sosiaali- ja terveyshaasteiden huomioon ottamiseksi, jotta niiden jatkuva riittävyys ja kestävyys varmistetaan. Tarkastellaan tämän vuoksi, miten riittävä toimeentuloturva, mukaan lukien työpaikasta toiseen siirtymistä koskevat innovatiiviset järjestelmät, työttömyysetuudet ja vähimmäistulojärjestelmät, voidaan parhaiten varmistaa ja mukauttaa vihreän siirtymän tarpeisiin. Varmistetaan myös laadukkaiden, kohtuuhintaisten ja helposti saatavilla olevien sosiaali-, terveys- ja pitkäaikaishoitopalvelujen tarjonta ja kestävä rahoitus etenkin niitä henkilöitä ja kotitalouksia varten, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti investoimalla lastenhoidon, pitkäaikaishoidon ja terveydenhuollon sosiaaliseen infrastruktuuriin.
 - (c) Tarjotaan tarvittaessa – ja täydentäen 7 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, kun niitä käytetään – kohdennettua ja väliaikaista suoraa tulotukea erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja kotitalouksille epäsuotuisan tulo- ja hintakehityksen lieventämiseksi, mikä liittyy myös parempiin kannustimiin saavuttaa kiireesti tarvittavat ilmasto- ja ympäristötavoitteet ja säilyttää samalla vihreää siirtymää tukevat hintasignaalit. Tämän vuoksi varmistetaan, että kyseisille toimenpiteille on saatavilla asianmukaista rahoitusta, muun muassa parantamalla julkisten menojen laatua sekä hyödyntämällä mahdollisimman tehokkaasti sosiaalisen ilmastorahaston rahoitusta sekä energia- ja ympäristöveroista ja EU:n päästökauppajärjestelmästä saatavia budjettivaroja.
 - (d) Lisätään kotitalouksien ja yritysten, erityisesti mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten, riskitietoisuutta, edistetään niiden riskien vähentämistä ja parannetaan riskinsiirtoratkaisuja erityisesti varmistamalla vakuutusratkaisujen saatavuus ja kohtuuhintaisuus etenkin haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten ja kotitalouksien osalta.
- (7) Jotta varmistetaan kohtuuhintaisten välttämättömien palvelujen ja asumisen saatavuus niitä henkilöitä ja kotitalouksia varten, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä ja kotitalouksia varten, jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan seuraavia toimenpiteitä:
- (a) Otetaan käyttöön julkista ja yksityistä rahoitustukea ja tarjotaan kannustimia uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen tehtäviin yksityisiin investointeihin, joita täydennetään kuluttajaneuvonnalla, jotta kuluttajat voivat paremmin hallita energiankäyttöään ja tehdä tietoon perustuvia päätöksiä energiansäästöstä energialaskujensa pienentämiseksi, keskittyen erityisesti heikoimmassa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yhteisöihin. Tämän vuoksi varmistetaan, että kyseisille toimenpiteille on saatavilla asianmukaista rahoitusta, muun muassa parantamalla julkisten menojen laatua, hyödyntämällä

mahdollisimman tehokkaasti sosiaalisen ilmastorahaston rahoitusta sekä hyödyntämällä energia- ja ympäristöveroista ja EU:n päästökauppajärjestelmästä saatavia budjettivaroja.

- (b) Ehkäistään ja lievennetään energiaköyhyyttä edistämällä ja toteuttamalla energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä, mukaan lukien julkiset ja yksityiset investoinnit asuntojen korjaustöiden edistämiseksi, myös sosiaalisen asuntotuotannon alalla.¹¹² Tarjotaan tätä varten hyvin suunniteltuja verokannustimia, avustuksia ja lainoja sekä niihin liittyvää neuvontaa myös mikroyrityksille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille sekä kiinnitetään asianmukaista huomiota kannustimiin erityisesti omistajien ja vuokralaisten osalta ja asumiskustannusten kehitykseen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien osalta.
- (c) Lisätään energiankuluttajien, myös haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien, vaikutusmahdollisuuksia kehittämällä omavaraisuutta yksittäisten uusiutuvia energialähteitä koskevien järjestelyjen ja muiden palvelujen avulla kansalaisten energiayhteisöjen¹¹³ kautta ja toteuttamalla samalla koulutustoimenpiteitä ja kampanjoita, joissa keskitytään erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja maaseutualueilla asuviin kuluttajiin.
- (d) Ennaltaehkäistään ja torjutaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien liikkuvuuteen ja liikennepalveluihin liittyviä haasteita ja esteitä erityisesti maaseudulla sekä syrjäisillä ja pienituloisilla alueilla ja kaupungeissa asianmukaisilla politiikka- ja tukitoimenpiteillä sekä tarvittavan infrastruktuurin kehittämisen avulla, jotta voidaan parantaa tärkeitä yhteyksiä, jotka mahdollistavat pääsyn koulutukseen, terveydenhuoltoon ja työllisyyteen sekä sosiaalisen osallistumisen. Varmistetaan erityisesti vähäpäästöisen julkisen liikenteen saatavuus ja säännöllinen liikennöinti sekä tarvittaessa edistetään kestävien yksityisliikenteen muotojen käyttöönottoa¹¹⁴ keskittyen kohtuuhintaisuuteen, saavutettavuuteen ja turvallisuuteen.
- (e) Helpotetaan kestävänsä kulutuksen mahdollisuuksia erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten ja kotitalouksien – etenkin lasten – osalta, ravitsemus mukaan luettuna, ja edistetään kiertotalouteen liittyviä kustannussäästömahdollisuuksia. Tarjotaan tätä varten tehokkaita kannustimia ja välineitä, kuten sosiaalisen innovoinnin toimenpiteitä ja paikallisia aloitteita, tuetaan uudelleenkäyttöä, korjaamista, lahjoittamista ja jakamista koskevia järjestelmiä, myös yhteisötalouden yritysten kautta, ja edistetään sitä, että

¹¹² Tulevien tarkistettujen ilmasto-, energia- ja ympäristötuen suuntaviivojen mukaisesti, joita on tarkoitus soveltaa vuodesta 2022 alkaen.

¹¹³ Kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 125), 2 artiklan 11 kohdassa määritellään.

¹¹⁴ Seuraavan asiakirjan mukaisesti: komission tiedonanto *Kestävä ja älykkään liikkuvuuden strategia – Euroopan liikenne tulevaisuuden raiteelle*, COM(2020) 789 final.

kaikenikäiset ja koulutuksen kaikilla tasolla olevat oppijat saavat koulutusta ja että heidän tietoisuuttaan ympäristökestävyydestä lisätään¹¹⁵.

VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ TUKEVAT POLIITTISIA TOIMIA KOSKEVAT MONIALAISET OSATEKIJÄT

- (8) Jotta vihreää siirtymää voitaisiin edistää osallistavalla, demokraattisella tavalla sisällyttämällä oikeudenmukaisen siirtymän tavoitteet päätöksentekoon alusta alkaen kaikilla tasoilla ja varmistamalla, että oikeudenmukaista siirtymää koskevaan politiikkaan sovelletaan tehokasta koko talouden kattavaa lähestymistapaa, jäsenvaltioita kehoitetaan toteuttamaan seuraavat toimenpiteet:
- (a) Koordinoidaan päätöksentekoa kaikilla tasoilla ja kaikilla asiaankuuluvilla politiikan aloilla, erityisesti talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä, mukaan lukien tutkimus ja innovointi, jotta voidaan luoda yhdennetty ja suotuista toimintakehys, jossa kiinnitetään asianmukaista huomiota jakaumavaikutuksiin sekä myönteisiin ja kielteisiin heijastusvaikutuksiin, myös rajat ylittävillä alueilla, ja johon sisällytetään asianmukaisia ja järjestelmällisiä arviointistrategioita, mukaan lukien ennako- ja jälkiarvioinnit.
 - (b) Annetaan alue- ja paikallisviranomaisille aktiivinen rooli oikeudenmukaista siirtymää koskevan politiikan täytäntöönpanossa ja seurannassa, koska ne ovat lähimpänä kansalaisia ja paikallisia yrityksiä.
 - (c) Otetaan työmarkkinaosapuolet kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla mukaan kaikkiin tämän suosituksen mukaisiin päätöksenteon vaiheisiin, myös työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja tarvittaessa työehtosopimusneuvottelujen avulla. Edistetään myös työmarkkinaosapuolten täysipainoista osallistumista päivitetyn Euroopan uuden teollisuusstrategian mukaisten teollisten ekosysteemien siirtymäväylien suunnitteluun ja toteuttamiseen.
 - (d) Tuetaan ja annetaan mahdollisuuksia ihmisille, kansalaisyhteiskunnalle ja sidosryhmille, myös haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä – kuten naiset, vammaiset, nuoret ja lapset – edustaville järjestöille, jotka vaativat kiireellisiä ilmastotoimia, ja yhteisötalouden toimijoille, myös eurooppalaisen ilmastopimuksen¹¹⁶ kautta, jotta nämä voivat osallistua politiikan suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, myös hyödyntämällä uusia osallistavia malleja, joihin haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset voivat osallistua.
 - (e) Vahvistetaan asiaankuuluvien julkisten palvelujen toiminnallisia valmiuksia tarjota tehokasta ohjausta ja tukea oikeudenmukaista siirtymää koskevaa politiikkaa varten. Vahvistetaan erityisesti julkisia työvoimapalveluja työmarkkinasiirtymien ja osaamista koskevan tiedon hankinnan tukemiseksi sekä tuetaan työsuojeluviranomaisia työolosuhteiden turvaamiseksi. Lisäksi

¹¹⁵ Proposal for a Council Recommendation on learning for environmental sustainability, COM(2021) 557 final.

¹¹⁶ Komission tiedonanto *Eurooppalainen ilmastopimus*, COM(2020) 788 final.

käytetään tarvittaessa sosiaali- ja terveystalvveluja erityisesti työmarkkinoiden siirtymien tukemiseen ja energiaköyhyteen puuttumiseen.

- (9) Jotta varmistetaan niiden tietojen ja tietopohjan saatavuus ja laatu, joita tarvitaan vakaan sosiaali- ja työmarkkinapolitiikan toteuttamiseksi, jotta varmistetaan oikeudenmukainen siirtyminen ilmastoneutraaliuteen, jäsenvaltioita kehotetaan toteuttamaan seuraavat toimenpiteet:
- (a) Vahvistetaan oikeudenmukaista siirtymää koskevien politiikkojen tietopohjaa muun muassa edistämällä määritelmien, käsitteiden ja menetelmien asteittaista yhdenmukaistamista ja johdonmukaisuutta, myös energiaköyhydestä annetun komission suosituksen (EU) 2020/1563 ja energiaköyhyttä ja haavoittuvia kuluttajia koskevia kysymyksiä käsittelevän koordinoitiryhmän seurantatoimien perusteella sekä hyödyntämällä politiikan vaikutustenarviointeja varten käytettävissä olevia menetelmiä. Sisällytetään myös arviointi- ja tiedonkeruustrategiat asiaankuuluvien politiikkatoimien ja lainsäädäntöaloitteiden valmisteluun ja suunnitteluun.
 - (b) Kehitetään luotettavia ja läpinäkyviä työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutusten arviointeja (ennakkoarviointeja) ja käytetään niitä osana kansallisia ilmasto-, energia- ja ympäristöuudistuksia ja -toimenpiteitä.
 - (c) Varmistetaan tehokas ja läpinäkyvä seuranta ja riippumaton arviointi (jälkiarviointi) kansallisten uudistusten ja ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistävien toimenpiteiden työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutuksista sekä otetaan työmarkkinaosapuolet ja muut sidosryhmät mukaan arviointikysymysten määrittämiseen ja tarvittaessa arviointi- ja kuulemisstrategioiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.
 - (d) Vahvistetaan tutkimus- ja innovointitoimia kansallisella ja EU:n tasolla muun muassa Horisontti Eurooppa -puiteohjelman rahoituksen avulla, jotta voidaan parantaa ilmastomuutospolitiikan makrotaloudellisen, työllisyys- ja sosiaalisen ulottuvuuden mallintamista ja arviointia. Edistetään työmarkkinaosapuolten osallistumista asiaankuuluvien tutkimus- ja innovointitoimien täytäntöönpanoon, erityisesti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman missioihin ”Ilmastomuutokseen sopeutuminen ja yhteiskunnallinen muutos” ja ”Ilmastoneutraalit ja älykkäät kaupungit”, jotka voivat auttaa kehittämään käytännön ratkaisuja vihreän siirtymän tukemiseksi alueellisella ja paikallisella tasolla.
 - (e) Esitellään arviointi-, ennakointi- ja seurantatoimien tulokset yleisölle säännöllisin väliajoin ja järjestetään työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien kanssa näkemysten vaihtoa tärkeimmistä tuloksista ja mahdollisista mukautuksista.

JULKISEN JA YKSITYISEN RAHOITUKSEN OPTIMAALINEN KÄYTTÖ

- (10) Jotta voidaan tarjota kustannustehokasta investointi- ja rahoitustukea valtioneuvosto- ja valtiontukikehyksen mukaisesti oikeudenmukaisen vihreän siirtymän sosiaalisiin ja työmarkkinanäkökohtiin vastaamiseksi sekä samalla hyödyntää käytettävissä olevien ohjelmien ja välineiden välistä synergiaa ja keskittyä alueisiin ja teollisuusekosysteemeihin, joihin siirtymä vaikuttaa eniten, jäsenvaltioita kehotetaan toteuttamaan seuraavia toimenpiteitä:

- (a) Pannaan kattavasti täytäntöön elpymis- ja palautumissuunnitelmiin sisältyvät asiaankuuluvat uudistukset ja investoinnit ja varmistetaan täydentävyys muiden rahastojen kanssa.
- (b) Hyödynnetään olemassa olevia välineitä ja rahoitusvaihtoehtoja, myös teknistä apua, ja varmistetaan niiden yhdenmukainen ja optimaalinen käyttö jäsenvaltioissa ja EU:ssa asiaankuuluvien toimien ja investointien tukemiseksi. EU:n rahoitusvälineitä ovat erityisesti koheesiopolitiikan rahastot, oikeudenmukaisen siirtymisen mekanismi, InvestEU-rahasto, teknisen tuen väline, Erasmus+, Euroopan globalisaattorahasto (EGR), Life-ohjelma ja modernisaattorahasto.
- (c) Varataan ja otetaan käyttöön riittävästi kansallisia resursseja, jotta voidaan edistää sellaisten kattavien toimenpidekokonaisuuksien täytäntöönpanoa, joilla mahdollistetaan oikeudenmukainen vihreä siirtymä. Näitä toimenpiteitä olisi rahoitettava asianmukaisesti muun muassa parantamalla julkisten menojen laatua, ottamalla käyttöön lisää yksityistä rahoitusta ja/tai käyttämällä täydentäviä julkisen talouden rahoituslähteitä hyödyntäen myös päästökaupasta saatavia lisätuloja. Otetaan vihreän budjetoinnin käytäntöjen kehittämisessä huomioon työllisyys-, sosiaali- ja jakaumaa koskevat näkökohdat.
- (d) Luodaan ehdotetun sosiaalisen ilmastorahaston mukaisissa ilmastotoimien sosiaalisen tuen suunnitelmissa tasapainoinen toimenpideyhdistelmä, myös täydentämällä tarvittaessa vihreitä investointeja – odotettaessa investointien vaikutusta päästöjen ja energialaskujen pienentämiseen – väliaikaisilla ja kohdennetuilla tulotukitoimenpiteillä, joiden avulla haavoittuvassa asemassa oleville ja liikennepalveluja käyttäville kotitalouksille myönnetään korvauksia, ottaen tarvittaessa huomioon myös yksilöidyt asiaankuuluvat maakohtaiset haasteet ja eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä annetut suositukset.

OIKEUDENMUKAISTA VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ KOSKEVAT TULEVAT TOIMENPITEET

- (11) Neuvoston suositukseen liittyvien hyödyllisten seurantatoimien toteuttamiseksi Euroopan unionin neuvosto suhtautuu myönteisesti komission aikomuksiin:
 - (a) Tehostaa edelleen näkemysten vaihtoa asianomaisten keskeisten sidosryhmien, ihmisten ja yhteisöjen kanssa sekä parhaiden käytäntöjen vaihtoa, myös teollisuuden ekosysteemien siirtymäväylien¹¹⁷ yhteydessä, erityisesti rajat ylittävissä yhteyksissä ja keskittyen alueisiin ja sektoreihin, joihin kohdistuu suurin vaikutus.
 - (b) Tukea jäsenvaltioiden oikeudenmukaista siirtymää koskevien politiikkojen asianmukaisuuden, johdonmukaisuuden ja tehokkuuden parantamista, mukaan lukien työllisyys-, sosiaali- ja jakaumaa koskevat näkökohdat, jotka on otettava huomioon kansallisten suunnitelmien ja pitkän aikavälin strategioiden

¹¹⁷ Kuten päivitetystä teollisuusstrategiasta ilmoitettiin; tällaisia ovat muun muassa rakennusala, energiavaltaisen teollisuuden ala ja liikuvuuden ala.

suunnittelussa, täytäntöönpanossa, seurannassa ja arvioinnissa, mahdollisesti myös hallinnosta annetun asetuksen tulevan uudelleentarkastelun yhteydessä.

- (c) Vahvistaa tietopohjaa erityisesti hankkimalla hallinnollisia tietolähteitä, tarvittaessa tietoja työmarkkinaosapuolilta, teollisuudenaloilta ja kansalaisyhteiskunnalta sekä mielipidetutkimuksia sekä päivittää menetelmäohjeita oikeudenmukaisen siirtymän ja ilmasto- ja energiapolitiikan työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutusten arvioimiseksi, tarvittaessa myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.
- (d) Tehostaa energiaköyhyyden kehitystä ja riskejä koskevaa säännöllistä seurantaa ja ennakkointianalyysia EU:ssa, mukaan lukien sosiaaliset ja jakaumaa koskevat näkökohdat, myös energiaköyhyyttä ja haavoittuvia kuluttajia koskevia kysymyksiä käsittelevän koordinoitiryhmän ja muiden asiaankuuluvien asiantuntijaryhmien työn tueksi.
- (e) Tehdä lisätutkimuksia ja vahvistaa tietopohjaa peruspalvelujen riittävän saatavuuden tarjonnassa saavutetun edistymisen määrittelemiseksi, seuraamiseksi ja arvioimiseksi, myös kehittämällä tarvittaessa liikenneköyhyyttä koskevaa käsitettä erityisesti kestävään hyvinvointitalouteen suuntautuvan vihreän siirtymän yhteydessä.
- (f) Tarkastella tämän suosituksen täytäntöönpanon edistymistä talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson monenvälisen valvonnan yhteydessä olemassa olevien tulostaulujen ja seurantakehysten pohjalta, joita laajennetaan tarvittaessa täydentävillä indikaattoreilla. Tarkastella tässä suosituksessa energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta annetun asetuksen nojalla annettuja ohjeita, erityisesti osana arviointejaan yhdennettyjen kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien tulevan päivittämisen (vuosina 2023–2024) yhteydessä.

Tehty Strasbourgissa

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*